

Asonkyrön Tolu

1991

*Toivotamme kaikille
Isonkyrön Joulu -lehden
lukijoille
Hyvää Joulua ja
Menestystä Uudelle Vuodelle*

Isonkyrön Yrittäjät ry

*Hyvää Joulua
ja
onnellista uutta vuotta*

Kaikki maailma oli verolle pantava

”Ja tapahtui niinä päivinä, että keisari Augustukselta kävi käsky, että kaikki maailma oli verolle pantava. Tämä verolle pano oli ensimmäinen. Ja kaikki menivät verollepantaviksi, kukin oman kaupunkiinsa.” Lk 2: 1-3.

Rooman imperiumin edustaja Lactantius on vähemmän pidättyväinen maanmiestensä menettelystä kertoessaan: ”Roomalaiset verovirkailijat ilmestyivät kaikkialle ja saivat kaikki kapinaan. Pelot mitattiin tilkku tilkulta, jokainen viiniköynnös ja hedelmäpuu laskettiin. karjan pääluku rekisteröitiin ja ihmisten lukumäärä merkittiin tarkoin muistiin. Kaupungeissa kaupunkilaiset ja kyläläiset ajettiin yhteen. Kaikki torit olivat tupaten täynnä yhteen kokoontuvia perheitä, jokainen ilmestyi paikalle koko sukulais- ja lapsilaumansa kanssa. Kaikkialla kuului piiskaamalla ja muulla tavoin kiduttamalla saatuja kuulusteltavien kirkaisuja. Pojat asetettiin isäänsä vastaan, vaimot miehiään vastaan.”

”Kun kaikki oli tutkittu huolellisesti, verovelvollisia kidutettiin kunnes he todistivat itseään vastaan. Kun kipu sitten oli voittanut, verovelvollisten nimiin oli merkitty omaisuutta, jota ei ollut olemassakaan. Ikää ja terveydentilaa ei otettu millään tavoin huomioon.”

Tuollaiseksi meidän täytyy siis kuvitella tuo ”joulu-yö, juhlayö”, jona Jeesus Marian Poikana näki päivänvalon. Se oli synkkä pakokauhun, terrorin ja pelon maailma, kuten sen Lactantius kuvailee tuon ensimmäisen verollepanon, joka sitten toistettiin, jota juutalaiset pitivät ”maan ryöstönä”. Rooman valtakunnan häpeällisen pakkovero, jota kaikki miehittyjen alueiden tuli raskaasti maksaa, on meidän jouluevankeliuumimme kulissit. Voimme vain arvailla, mitä Joosefin ja Marian sydämessä liikkui, kun he aasilla ratsastaen tulivat muiden mukana ihmisjonossa Beethlehemin kaupunkiin verollepantaviksi.

Masentuneitten vaeltajien sydämissä eli kuitenkin toivonkipinä. Missä viipyy Messias? Messias, luvattu pelastaja, oli silloin äidin kohdussa. Pian sai Simeon pitää lasta sylissään ja sanoa: ”Nyt sinä lasket palvelijasi rauhaan menemään, sillä minun silmäni ovat nähneet Sinun autuutesi”.

Messiaan valtakunnan tuloa odotellen joulurauhaa.

Erik Silvola

Sisällysluettelo

Kaikki maailma oli verolle pantava.....	Erik Silvola	1
Yrittäjäjärjestön toimintaa.....	Harri Mullola	3
Rose-Marie Björkenheim.....		4
Mihin nyt, Isokyrö?.....	Aila Kumentola	5
Tervehdys tänä päivänä ammattiin valmistuvalle nuorelle.....	Kleemolanmäen Saara	6
Kirkkotalli,.....	Tapani Kontsas	7
Kassu.....	Annikki	8
Pienyrittäjältä vaaditaan lujaa luonnetta.....	Erkki K. Laitinen	9
Perinne- ja muista ruoista.....	Kalevi Vuorinen	10
Joulu joka toinen vuosi.....	Kleemolanmäen Saara	11
Lamako pienyrityskentän uudistajana?.....	Jukka Vesalainen	12
Ostopalvelu — tulevaisuuden sana.....	Kalevi Rullo	13
Ihan hyvä paikka.....	Markku Wiio	15
Elämän ruusu.....	Leo Kyntäjä	16
Isossakyrössä soivat 110-vuotiaat urut.....	Heikki Oksala	17
Joulun tuskaa.....	SA	19
Matti Visanti, isokyröläisten muistomerkkien suunnittelijana.....	Matti Loukola	20
Nuijasodan historiaan liittyviä kohteita Isossakyrössä.....	K.J. Mielty	24
Vuosi sinne tänne.....		30

Kustantaja
Toimitus

Painopaikka
Kansi:

Isonkyrön Yrittäjät ry
Ari Suokko
Aila Kumentola
Jaakko Ujainen (vastaava)
Kurikka-Paino Ky
Kalervo Mielty

Yrittäjäjärjestön toimintaa

Isonkyrön markkinoiden henkiinherättäminen on ollut järjestöemme toiminnassa kuluneen vuoden suurin ja näkyvin aktiviteetti. Markkinoista on tarkoitus tehdä perinteinen tapahtuma elävöittämään Isonkyrön elinkeinoelämää.

Koulutusta yrittäjille pyrimme järjestämään tarpeen mukaan ajankohtaisista aiheista ja hankimme myös asiantuntija-apua yrittäjille tarvittaessa. Yrittäjäreinkaiden toiminta jatkuu edelleen aktiivisesti tavoitteena tehdä oma liiketoimintasuunnitelma jokaiselle renkaan jäsenryitykselle ja samalla hioa liikeidea markkinatilanteeseen sopivaksi.

Yrittäjäpoliittisessa edunvalvonnassa keskitytään tekijöihin, joiden avulla talouslamasta päästään pikaisesti nousuun yritysten etujen mukaisella tavalla. Kohdealueena valtakunnallisessa edunvalvonnassa tulevat

olemaan työvoimakustannukset ja työelämä, yritysrahoitus, elinkeino- ja aluepolitiikka, verotus, yrittäjien sosiaaliturva, yleinen lainsäädäntö ja viennin edistäminen.

Yrittäjäjärjestön mahdollisuutta palvella jäseniään eri tavoin kehitetään koko ajan. SYKL:n ja aluejärjestöjen toimistot palvelevat mielellään. Moneen pulmaan löydämme varmasti yhdessä vastauksen. E-P:n yrittäjien toimisto pystyy antamaan varsin pitkälle työsuhdeneuvontaa mm. eri toimialojen palkkakysymyksissä.

Yrittäjäjärjestöemme työ jatkuu taukoamatta jäsenistöemme etujen puolesta, niitä valvoen ja parantaen.

Toivotan lukijoillemme Hyvää Joulua ja vielä parempaa Uutta Vuotta.

Harri Mullola
Isonkyrön Yrittäjät ry

Mennyt vuosi on vienyt Suomen poikkeuksellisen syvään kriisiin, jonka seurauksia on vielä vaikea arvioida. Suhdanneluontoisen laman lisäksi on yritysmaailmassa esiintynyt kärjistynyttä epätasapainoa, jonka takia yritystoiminnan edellytykset ja kannattavuus ovat romahdusmaisesti heikentyneet. Lisäksi ns. henkinen lama vaikuttaa siihen, että osto- ja investointipäätöksiä siirretään irrationaalisiin perustein.

Tilanteen seurannaisvaikutukset näkyvät myös Isonkylässä. Työttömiä on tällä hetkellä kunnassamme yli 200 ihmistä. Kun lisäksi otamme huomioon maatalouden kustannuskriisin, on selvää, että isokyläisten ostovoima on heikentynyt.

Mitä kunta voi asian hyväksi tehdä? Kunnan päättäjät ovat hyvin tietoisia siitä, että ilman työnantajia ei ole liioin työpaikkoja. Yksityisen sektorin työpaikkojen säilyminen ja kehittäminen on huomioitu myös kunnan talousarviossa ensi vuodelle säästöbudjetista huolimatta. Kunta yrittää omalta osaltaan antaa elvytyspakettinsa kunnan elinkeinoelämälle. Yrityssektorin tukemiseksi valtiolta saadun määrärahan lisäksi kunta satsaa 411.000 markkaa erilaisiin toimintoihin, joita yrittäjät voivat hyödyntää. Menestyvinkin yrittäjä tarvitsee jatkuvaa koulutusta, uusia ideoita, tietoa ja innostavia impulsseja. Kunnan kannalta on tärkeää, että yrityksemme seuraavat aikaansa ja pystyvät tarjoamaan tuotteitaan ja palvelujaan kilpailukykyisesti sekä kuntalaisille että suuremmille markkinoille.

Isonkylän kunta on hyväksynyt periaatteen, että yrittäjä yrittää ja kunta pyrkii luomaan siihen puitteet. Nyt, kun heillä on innostunut ja innostava elinkeinoasiamies, toivon, että yrittäjät hänen kauttaan saisivat mahdollisimman paljon apua. Tämä kuitenkin vaatii tiivistä, molemminpuolista yhteistyötä ja luottamusta. Kannettu vesi kun ei tahdo pysyä. Kunnan on turha järjestää mitään sellaista, mitä yrittäjät eivät omaksu tai katso tarpeelliseksi.

Lama on monelle yrittäjälle ylitsepääsemätön. Vaikeasta tilanteesta voidaan kuitenkin löytää myös hyviä puolia. Nyt on pakko luopua vanhoista rutiineista, totutuista kuvioista. Tämä edellyttää yritysten tehokkuuden, kannattavuuden ja työympäristön viihtyvyyden kohentamista.

Isonkylän yrittäjät ovat kunnallemme välttämättömiä. He ansaitsevat kunnan ja kuntalaisten täyden tuen. Ainoastaan käyttämällä oman paikkakunnan tarjoamia palveluja saamme ne jatkossa pitää. Elävän maaseudun peruspilarina on, että monipuolinen elinkeinorakenne säilyy.

Mihin nyt, Isokyrö?

Runsaat kahdeksan kuukautta on kulunut siitä, kun aloitin työni Isokyrön kunnan elinkeinoasiamiehenä. Elinkeinoelämän kehittäminen tällaisessa taloudellisessa tilanteessa on jokaisessa kunnassa haasteellinen tehtävä. Työ on pitkäjännitteistä ja tulokset näkyvät useimmiten vasta pitemmän ajan kuluttua. Aikaisemmin olen työskennellyt parikymmentä vuotta yritysten parissa markkinointi- ja kouluttajatehtävissä. Erityisesti matkailuelinkeino on ollut tärkeässä asemassa. Matkailun parissa työskennellessäni olen joutunut tekemisiin varsin monien eri kansallisuuksien kanssa, mistä varmasti on hyötyä, kun kansainvälisyys on yhä tärkeämpi asia elinkeinoelämässä. Näiden kahdeksan kuukauden kuluessa olen katsonut asioita ikäänkuin toiselta puolelta eli julkisen hallinnon puolelta. Sanoisin kuitenkin, että samoista asioista on kysymys eli kannattavista, hyvin toimeen tulevista yrityksistä ja työpaikoista sekä verotuloista.

Kuten kaikki asiat myös kunnallinen elinkeinotoimi vaatii muuttumista ja sopeutumista uusiin asioihin. Mitä elinkeinoasiamies voi tehdä kuntansa eteen? Mielestäni yksi avaintehtäviä on vaikuttaa parhaalla mahdollisella tavalla siihen, että kunnassa on hyvä yrittäjyysilmasto, koska se vaikuttaa paljolti, miten yritykset kunnassa viihtyvät ja siihen, että voidaan saada uusia yrityksiä myös kunnan ulkopuolelta. Elinkeinoasiamies on yleensä paljon oman kuntansa ulkopuolella tavaten yrittäjille tärkeitä sidosryhmiä. Hänen tulee antaa omasta kunnastaan mahdollisimman hyvä kuntakuva, joka on yhtä tärkeä kuin yrityksen hyvä yrityskuva. Elinkeinoasiamies on omassa tehtävässään myös kunnan ja sen yritysten markkinoija.

Isokyrö on pieni kunta, jonka asukkaiden ostovoima ei yksin kykene ylläpitämään kaikkia kunnassa toimivia yrityksiä. Sen vuoksi on tärkeää etsiä uusia markkinointikanavia ja kontakteja kunnan ulkopuolelta. Erilaiset yritysverkostot ovat tänä päivänä yhä tärkeämpiä, jopa yli kuntarajojen. Kansainvälistyminen ja Euroopan yhdentymisen ovat asioita, jotka koskettavat myös isokyröläisiä yrityksiä. Näissä kaikissa asioissa kunnan elinkeinoasiamies voi auttaa erityisesti pieniä yrityksiä. On kuitenkin muistettava, että varsinaisen yrittämisen ja yrityksen kehittäminen jää aina yrittäjän vastuulle.

Isokyrön kehittymisen edellytyksenä on monipuolinen, hyvin toimiva ja kannattava elinkeinoelämä mukaan lukien myös maatalous. Elinkeinorakenteen tulee olla riittävän monipuolinen. Jotta kunta kehittyy ja pystyy tarjoamaan asukkailleen nykyaikaiset palvelut, tulee meillä olla riittävästi työpaikkoja ja verotuloja. Kuntakuvan ja yritysilmaston tulee olla sellaiset, että voimme houkutella tänne lisää työikäistä väestöä ja uusia yrityksiä.

Isokyrön sijainti on erinomainen ja kulkuyhteydet hyvät. Mielestäni isokyröläisille on olemassa todellinen haaste löytää ja toteuttaa sellainen yritysidea, jonka avulla voidaan saada osa päivittäin kunnan läpi kulkevasta väkimäärästä pysähtymään kunnan alueella ja jättämään tänne markkoja.

Isokyröllä on pitkä historia ja vankat kulttuuriperinteet sekä tiettyä matkailullista vetovoimaa. Tähän asti vanha kirkko on ollut se tekijä, joka on vetänyt matkailijoita kuntaan. Matkailu on tänä päivänä maailman merkittävimpiä elinkeinoja, puhutaan jopa matkailuteollisuudesta. Myös Isosakyrössä on pikimmiten selvitetty matkailun kehittämismahdollisuudet. Isosakyrössäkin on matkailua kehitettävä elinkeinona, jotta kunta saa hyödyn matkailutulona ja työllistävänä vaikutuksena.

Bernard Shaw sanoi aikoinaan: ”Järkevä ihminen sopeutuu maailman menoon, ei-järkevä pyrkii sopeuttamaan maailman itsensä mukaan. Yhä lisääntyvä kansainvälistyminen ja kiristyvä kilpailu pakottavat meidätkin mukaan maailman menoon. Se tarkoittaa sitä, että yrittäjien on lähdettävä ulos maailmalle katsomaan ja ”haistelemaan” tuulia. Yksi tapa on lähteä kansainvälisille messuille joko tutustumaan tai vaikkapa yritysten yhteisellä osastolla. Tässä asiassa saa apua elinkeinoasiamieheltä. Kansainvälistymisen voi aloittaa vaikkapa kanssakäymisellä alueen ruotsinkielisten kuntien kanssa ja lähtemällä sitten esim. Ruotsin kautta muualle Eurooppaan.

Kaiken onnistuminen on kuitenkin viime kädessä kiinni kaikista niistä ihmisistä, jotka kunnassamme asuvat. Meillä voi olla lupaavia suunnitelmia ja jopa nykyaikainen tietotekniikka käytössämme, mutta emme onnistu. Ei riitä, että meillä on tietoa ja taitoa, vaan vähintään yhtä tärkeää on ihmisten asenteet ja arvotukset sekä halu toimia.

Tänä päivänä etsitään yhteismuotoja yritysten ja kuntien välillä. Yhteistyötä todella tarvitaan, ei meistä kukaan pärjää yksin. On kuitenkin turha puhua yhteistyöstä, ellei kaikilla osapuolilla ole vilpittöntä halua tehdä rehellistä yhteistyötä. Liian usein yhteistyön pilaa meille suomalaisille niin tuttu kateus.

Ihminen on työyhteisön tärkein voimavara. Tämä kaunis ajatus on pitkään ollut esillä mm. johtamiskoulutuksessa. Asiantuntijat ovat kuitenkin sitä mieltä, että tämä on useimmissa yrityksissä vain kaunis korulause. Me elämme nyt Suomessa taloudellisesti vaikeata ja raskasta aikaa. Taloudellisen ahdingon lisäksi ihmisillä alkaa olla myös henkinen lama ja suuri pelko nimenomaan työpaikan menettämisestä. Enää ei jaksetakaan uskoa huomiseen, luova ajattelu loppuu eikä tunnu olevan mieltä kehitellä uusia kauaskantoisia ideoita.

Meidän kaikkien yhteinen asia on saada maamme jälleen jaloilleen. Nyt tulisi yrityksissä kannustaa ihmisiä yrittämään parhaansa eikä lannistaa heitä. Vain motivoituneet työntekijät saavat tulosta aikaan. Useat amerikkalaiset yritysjohtajat konsultit ovat sitä mieltä, että maailman paras johtamistaidon oppikirja on edelleen Raamattu ja erityisesti Vuorisäärä. Ehkäpä näin joulun alla meidän jokaisen omalla työpaikallamme olisi hyvä palauttaa mieliin niitä oppeja.

Kiitän kuluneista kuukausista. Toivotan kaikille Isokyrön kunnan asukkaille hyvää ja rauhallista joulua. Yrittäkäämme yhdessä tehdä vuodesta 1992 hyvä vuosi.

Tervehdys tänä päivänä ammattiin valmistuvalle nuorelle

Meille monelle lienee joskus sanottu ”**elä ihmisiksi!**” Miten me tuon kehotuksen sitten itsekukin tulkitsemme? Onko se kieltojen ja rajoitusten hyväksymistä ja noudattamista? Vai tarkoittaako se lähinnä sitä, että ole siivolla?

Kun mietin tuota mieleeni tullutta kehotusta ”**elä ihmisiksi!**”, niin eiköhän se ihmisiksi eläminen ole kuitenkin elämän rikkauksien, uusien näkökulmien, meissä olevien voimavarojen, lähimmäisissä ja ihmisuhteissa olevien mahdollisuuksien löytämistä, ts. rikkaan elämän elämistä. Rikkaalla elämällä ei välttämättä ole mitään tekemistä varallisuuden ja aineellisen hyvinvoinnin kanssa. Henkisesti rikkaan elämän eläminen on ensi sijassa kiinni lähimmäisenrakkaudesta, myönteisestä elämänasenteesta ja luovuudesta, joita kaikkia voimme oppia ja kehittää.

Eläminen ihmisiksi ei ole useinkaan suurta ja mulistavaa, vaan pienistä tapahtumista rakentuvaa elämän rikkautta, joka purkautuu ilona ja kiittolisuutena. Tämä elämisen taito on meidän kaikkien saavutettavissa. Oikeastaan se on itsensä löytämistä ja tulee näkyviin jokapäiväisissä ratkaisuisamme.

Elämämme on jatkuva valinnan tekemistä. Meistä jokainen on tehnyt elämässään erilaisia valintoja, joista vähäisin ei liene ammattin valinta. Sinä tänä päivänä ammattiin valmistunut nuori lähdet maailmalle oppimaan elämisen taitoa eväinäsi opinahjostasi saadut tiedot ja taidot. Ole avoin ja utelias, rohkea ja omaaloitteinen näkemään erilaisia mahdollisuuksia, havaitsemaan ympärilläsi oleva maailma ja löytämään paikkasi työelämässä, jatko-opiskelussa, millaisia suunnitelmiasi lienevätkin. Mieleeni ovat jääneet eräiltä suuren autotehtaan tehdaskierrokselta oppaan eväät meille silloisille opiskelijoille: **Ole täsmällinen, ole rehellinen ja ole ahkera**, näillä eväillä pärjätte hyvin. Kun näihin kehotuksiin yhdistetään ammattitaito, jonka sinä vasta valmistunut nuori olet opiskelun myötä saanut, takataskussasi ovat hyvät eväät. Sinulla on ”ajokortti” eli lupa harjoitella ja kehittää edelleen oman ammattialueesi tietoja ja taitoja sekä tänä päivänä tärkeätä yhteistyöhalua.

”**Elä ihmisiksi!**” kehottaa jatkuvaan itsensä kehittämiseen, omaksumaan jatkuvasti uutta. Sinulla tulee olla kykyä ja halua muutoksiin, joita ympäröivä yhteiskunta ja maailma tuo päivittäin eteemme. Sinun tulee olla valmis sopeutumaan tämän päivän kovan vauhdin ja kehityksen tuomiin haasteisiin menettämättä omaa persoonallisuuttasi ja minuuttiasi. Kehitä itse-tuntoasi ja omanarvontuntoasi kohtuullisesti. Ole ammattiylpeä.

Työn teko tai opiskelu ei suinkaan aina ole mukavaa tai kivaa, niinkuin usein oletetaan tai jopa vaaditaan olevan, sellainen kuvitelma on itsensä pettämistä ja selkärangatonta pakenemistä todellisuudesta.

Aseta rima korkealle, älä suostu menemään riman

yli siitä, mistä se on matalin, vaan, mistä se on korkein. Ruotsal. elokuvaohjaaja Ingmar Bergman on sanonut tähän tapaan: ”Elämä on kuin vuorelle kiipeämistä. Mitä vanhemmaksi tulee, sitä laajemmat ovat näköalat, vaikka hengästyminen lisääntyy”. Sinä ammattiisi valmistuva tai valmistunut nuori olet kiipeämässä vuorellesi — se ei aina tule olemaan helppoa, mutta se on mielenkiintoista, haastavaa, jännittävää, monia mahdollisuuksia synnyttävää ja luovaa — **elä ihmisiksi!!!**

Lokki Jonathan, tuo äänekäs rääkkyjä, on monessa esimerkillinen. Meidän tulee oppia katsomaan menneisyyteen ja tulevaisuuteen ja niistä opetella vaikeinta, voimallisinta ja hauskinda — olla valmiita lentämään ylöspäin ja saamaan selville ystävällisyyden ja rakkauden merkityksen. Ja mitä enemmän opimme, sitä enemmän haluamme lahjoittaa näkemästämme ja kokemastamme muille. Lokki, joka lentää korkeimpana, näkee pisimmälle. En malta olla lainaamatta Kahl Gibranin kirjasta ”Profeetta” hänen ajatuksiaan työstä: Ja kun te teette työtä, rakastatte todellakin elämää. Ja joka rakastaa elämää tekemällä työtä, hän ymmärtää elämän syvimmän salaisuuden. Miten tehdään työtä rakkaudella? Se on kankaan kutomista langoista, jotka ovat vedetyt omasta sydäimestä ikäänkuin rakastettusi joutuisi kantamaan vaatetta. Se on talon rakentamista hartaudella niinkuin rakastettusi asuisi siinä talossa. Se on kaiken luomasi työn muovaamista oman sielusi henkäyksellä.

Sinulle ammattiin valmistuvalle tai valmistuneelle nuorelle toivon, että saisit kokea elämässäsi paljon ystävällisyyttä, me kaikki tarvitsemme toisiamme ja yhteiskunta tarvitsee meitä. ”Joka päivä eteemme avautuvat uudet mahdollisuudet ja tiet. **SINÄ** johdatat meitä maailmaan ja voimaa suot yhä uudestaan, **SINÄ** kannat, **SINÄ** viet.” **Onnea** matkaasi ”ammattilainen” tämän päivän maailmassa!

Kleemolanmäen Saara

Vanha kirkkotalli, jossa vuosiluku 1798. Kuvasi Hillevi Kontsas 25.10.1991.

Kirkkotalli:

*Kylän laitamia,
ompi mukava joskus kiertää,
Palon tietysti,
missä nuoruudesta vanhuuteen rientänyt,
siellä talo vanha seisoo,
siellä kivi suuri kiehtoo,
vaan poissakin on jotain,
ojan yli silta puinen.*

*Niitten flankkuihin,
nimiä paimenet puukolla piirteli,
ja monta ojaa muutakin,
joitten yli hypittiin,
lato rivit jopa kolmipesäiset,
pyöreistä hirsistä veistetyt,
oljista saaneet olivat katon,
sielläkin kuitenkin käyrä täytyi.*

*Nyt sellaisen jos näkee,
silittää hirttä kun viereen pääsee,
niin rakkahaksi vanha harmaa käypi,
vuosiluku totuuren antaa,
Kirkkotallikin heinälaroksi siirretty,
olkoon luku aina uus,
metsästys majat torneineen,
aikaa uutta kertoilee meille.*

*Vanha rakennuskin kätkee muistiin,
monta tapaa lukua,
Hevoset rakkaat matkaa kirkkoon taittaneet,
Isännät perheineen käärtäneet,
Palkollinen kuokkamies pyhäpäivän kylläties,
Joulurauha kotikylään muistavierä,
Yhteinen lapsi seimessä vielä.*

Tapani Kontsas

Kassu

Viime kesänä tuli kuluneeksi viisikymmentä vuotta siitä, kun 12.7. vähäkyröläiset ja 13.7. isokyröläiset miehet suurin joukoin kaatuivat Jatkosodan ensimmäisissä taisteluissa Kiteellä, Kuivalaisen kukkulalla. Näitä sankareita kunnioituksella ja kiitollisuudella muistelen. Heistä on erikoisesti lähellä sydäntäni ihana, iloinen, sydämellinen veljeni, Kaarlo Simojoki, eli Kassu.

Hän oli saanut välittömän luonteensa syntymälähjäksi. Iloinen laulu ja tarttuva nauru kulkivat hänen kintereillään. Hän suhtautui myönteisesti kaikkiin, lapsista vanhuksiin. Hän rakasti kedon kukkia, poimi niitä kimpuiksi, joilla tervehti mummoja, pyöritti helyä ympäri huonetta ja sai hymyn alakuloisimmankin huulille. Jos oli väkeä enemmän koolla ja käden ulottuvilla piano tai joku muu säestyssoitin, jo kajahti iloinen sävelmä ja reipas laulun pätkä. Toki hänelläkin oli vastoinkäymisiä ja suuriakin suruja elämässään, mutta hän ei antanut niiden näkyä, kohdatessaan lähimmäisiään.

Talvisodassa Kassu kolmen anomuksen jälkeen pääsi esikunnasta rintamalle ja koki Taipaleen lohkolla ”Helvetinviikon”. Tässä sodassa hän ei saanut naarmuakaan. Heti kotiin palattuana hän kirjoitti kokemuksistaan kirjan: Taipale ”tavanomaista tykistötulta”. Sillä hän osallistui sotaromaanikilpailuun, mutta ei yltänyt kolmen parhaan joukkoon. Jatkosodan aikana kirja kuitenkin julkaistiin, mutta hän ei enää ollut sitä näkemässä. Tässä pieni lainaus kirjasta. Siinä Kassu käyttäytyy luonteelleen tyypillisellä tavalla. — Raskaiden taistelujen jälkeen miesten oli jäätävä etulinjaan yksikin. Ruokaakaan ei oltu pystytty heille toimittamaan. Näin Kassu: ”Kylmyys on todella hyytävä. — Ryssä ei anna minulle huolta tänä yönä, mutta sitä enemmän pakkanen ja nälkä. Myös unen puute vaivaa poikiani. — Kierrellessäni tukikohtaa koetan keksiä kaikenlaisia temppeja pojille, pysyttääkseni heidät lämpiminä. Kun tulen hartiat kyyryssä seisovan miehen luo, alkaa lämmitystyö. Houkuttelen miehen kukkotappeluun ja jos se ei auta, annan käskyn ja hänen on toteltava. Ponnistelu antaa lämpöä, veri alkaa kier-

tää nopeammin ja tarkoitus on saavutettu. Kun kierros kukkotappelija on tehty, alkavat uudet temput”.

Syksyllä 1940 Kassu lähti lukemaan teologiaa. Kesällä 1941 miehet kutsuttiin taas aseisiin. Kassusta tuli Vähänkyrön komppanian päällikkö. Tämä komppania majaili Isonkyrön vankalla keskikoululla. Näitä tiloja hallitsi vahtimestarina tarmokas ”Ykskätinen Sanni”, joka ei lainkaan pitänyt siitä, että pojat tulivat paikkoja sotkemaan. No, Kassu nappasi Sannin käsikynkkään ja yhteisvoimin he sitten kävivät tupatarkastuksilla ja Sannikin sai sanansa sanoa. Niin kaikki alkoi sujua loistavasti.

24.6. vehmaassa Pappilansaareissa pidettiin kenttäjumalanpalvelus. Se jäi lähtemättömästi siihen osallistujan mieleen. Se oli miesten lähtöjuhla. 25.6. juna lähti Tervajoen asemalta kuljettamaan miehiä kohti tuntematonta tulevaisuutta.

Kiteellä joukot joutuivat ensi kerran taisteluihin. Vähänkyrön komppania sai ensimmäisen hyökkäyksen vastuulle. Ennen H-hetkeä veljeni kävi vielä hyökkäysmaastossa ja palasi sieltä, luonteensa mukaisesti, syli täynnä valkoisia ruusuja. Ne olivat myöhäisen kesän tulon tähden juuri silloin kauneimmillaan. Muutamaa hetkeä myöhemmin hän sai luodin rintaansa, hyökätessään joukkonsa kärjessä.

Seuraavana päivänä oli isokyröläisten vuoro. Heiltäkin kaatui komppanianpäällikkö ja 26 miestä.

Kaatuneet haudattiin tilapäisesti Kiteen hautausmaahan. Vasta talven tultua heidät lähetettiin kotipitäjään. Kassukin tuli kotiin, Pappilansaarelle, josta hän juhannuksena oli lähtenyt. Lauri Stenbäckin, kaukaisen sukulaisensa runoilijamajassa hän valkeassa arkussaan odotti sankarihautajaisiaan ja pääsyä kotipitäjän siunattuun multaun.

— Viime kesällä valkoiset juhannusruusut kukkivat taaskin myöhään, aivan kuin viisikymmentä vuotta sitten. Aamuauringon valossa kastepisarat kimaltelivat niissä kuin kyynelhelmet. Vein niitä sylin täyden rakaan, urhoollisen veljeni haudalle.

Annikki

Kynttilä valon:

*Elämä virtaa kun kuljeksimme,
on siinäkin koskea lahrelmaa,
Siinäpä sitä miettimistä kylläksen,
kuin mutkaista tietä ajaessaan.*

*Mielessä moista asiaa suurta,
kuin katselisi kaunista Joulukuusta,
Tai portairen eteen hakoa pörrikkä puusta,
kylläkin, kotoisen tunnun antaa voisi.*

*Huntua muuttaa luoja puutarha maa,
se meidätkin juhlaan taivuttaa arvokkaaseen,
Kynttilä valon, joka pimeyren hälventää,
ja meirät jokaisen, sanan ääreen hiljentymään.*

Tapani Kontsas

Pienyrittäjältä vaaditaan lujaa luonnetta

Pienyrityksen menestyminen asettaa sekä yrittäjälle että itse yritykselle useita vaatimuksia, jotka näinä vaikeina aikoina ovat entisestäänkin kiristyneet. Pertti Kettusen kirjoittaman Yrittäjäkirjan mukaan menestyville pienyrittäjälle ja -yritykselle voidaan asettaa seuraavat neljä perusvaatimusta:

1. Päätäväisyys ja itseluottamus sekä usko omaan ideaan.
2. Ammattitaito.
3. Idea ja sen markkinat.
4. Voimavarat.

Menestyminen riippuu siten yrittäjän luonteenpiirteistä, mutta myös tuotteista ja toimintaympäristöstä. Menestyksellinen yrittäminen edellyttää onnistunutta ja kuluttajien tarpeisiin perustuvaa tuotetta sekä riittäviä rahoituksellisia ja fyysisiä voimavaroja.

Monissa tapauksissa yrittäjän luonteenpiirteillä on ratkaiseva merkitys yrityksen menestymiselle, sillä ne liittyvät läheisesti esimerkiksi ammattitaidon hankkimiseen, idearikkauteen sekä neuvottelu- ja yhteistyökykyyn, jotka ovat selviä menestymisen ehtoja. Näiden tekijöiden merkitys on laman aikana tullut vielä keskeisemmäksi, sillä nyt vaaditaan lujaa ammattitaitoa, uusia ideoita ja kykyä ryhtyä yhteistyöhön myös kilpailijoidenkin kanssa.

Hyvän yrittäjän piirteet

Hyvältä yrittäjältä vaadittavia luonteenpiirteitä on tutkittu jo vuosisatojen ajan. Say (1845) totesi jo 1800-luvun puolivälissä, että yrittäjältä vaaditaan sellainen yhdistelmä henkisiä ominaisuuksia, joka on vain harvalla. Yrittäjältä vaaditaan arvostelukykyä, hellittämättömyyttä sekä tietoa ympäröivästä maailmasta ja liike-elämästä. Sayn mukaan yrittäjällä on myös oltava kykyä asioiden valvomiseen ja johtamiseen.

Scheutz (1882) jakoi hyvän yrittäjän ominaisuudet fyysisiin ja henkisiin. Yrittäjältä vaaditaan hyvää terveyttä ja kestävyyttä. Henkisistä ominaisuuksista ovat etusijalla tarkka pää ja nopea käsityskyky. Lisäksi tarvitaan annos ahkeruutta ja intoa. Erityisinä vaatimuksina Scheutz esittää järjestelykyvyn, hyvän maun, kekseliäisyyden ja keinottelevaisuuden. Helander (1895) taas totesi, että yrittäjältä vaaditaan järjestely-, arvostelu- ja johtamiskykyä sekä uskallusta ottaa riski yrityksen onnistumisesta.

Pickle (1975) totesi lähes sata vuotta myöhemmin, että pienyrityksen menestyminen on yhteydessä yrittäjän päätäväisyyteen, henkiseen kyvykkyyteen, ihmishuuhdetaitoon, viestintäkykyyn ja tekniseen tietämykseen. Pienyrittäjän on oltava kohtuullisen älykäs ja hänen on kyettävä sopeutumaan monenlaisiin tilantei-

siin. Lisäksi yrittäjän tasapainoisuus, ihmishuuhdetaito, sosiaalisuus, huomaavuus ja tahdikkaus ovat tärkeitä tekijöitä. Yrittäjällä on myös oltava kyky ymmärtää muita ja tulla itse ymmärretyksi. Samaten tarvitaan teknistä tietämystä kunnollisten tuotteiden kehittämiseen ja valmistamiseen.

Millainen on suomalainen pienyrittäjä?

Tein muutama vuosi sitten tutkimuksen, jossa vertasin 59 suomalaisen pienyrittäjän luonteenpiirteitä keskimääräiseen väestöön ja amerikkalaisiin yritysjohtajiin. Keskimääräiseen suomalaiseen väestöön verrattuna pienyrittäjät ovat johtajapersoonia, aggressiivisia, itsevarmoja ja riippumattomia. Tämän lisäksi he ovat keskimääräistä enemmän mielikuvitusrikkaita ja luovia, mutta tosin myös epäkäytännöllisiä. Pienyrittäjät ovat myös älykkäitä ja lahjakkaita, minkä lisäksi heillä on tavallista enemmän kokeilunhalua ja radikaalisuutta. Tulosten mukaan he ovat myös estottomia ja seikkailunhaluisia.

Suomalaiset pienyrittäjät eroavat amerikkalaisista yritysjohtajista lähinnä siinä, että he ovat teeskentelemättömiä ja luonnollisia kun taas amerikkalaiset johtajat ovat laskelmoivia ja ovelia. Suomalaiset pienyrittäjät ovat myös varautuneita ja viileitä amerikkalaisiin verrattuna, jotka ovat harvinaiset ulospäinsuuntautuvia, osallistuvia ja lupsakoita. Suomalaiset yrittäjät osoittautuivat myös selvästi aremmiksi ja pidättyvämmiksi kuin amerikkalaiset johtajat.

Laman vaatimukset

Suomalaiset pienyrittäjät ovat lujaa ainesta. Heillä on paljon hyviä ominaisuuksia, jotka pitää hyödyntää. Laman vaarallisin vaikutus on se, että se lannistaa ja masentaa. Nyt tarvitaan suomalaisen pienyrittäjän peräänantamattomuutta, älykkyyttä, luovuutta ja ehkä seikkailuhenkeäkin, jotta synkät ajatukset voidaan työntää pois mielestä ja hyvät ideat tilalle. Positiiviset ajatukset ja visiot ovat se voima, joka saavat pyörät jälleen pyörimään. Huomenna kaikki on paremmin.

Perinne — ja muista ruoista

Asia ei ole toisarvoinen pikkuasia, vaan kysymys on ihmisten pääelinkeinosta-syömisestä. Jo ajat sitten Pohjankyrö-lehdessä yksi nimimerkki pyyteli armoa ettei tuputettaisi ja pakkosyötettäisi perinneruokia. Ymmärrän. Isonkyrön perinneruoka on nimetty liha-perunat. Jos niitä olisi joka päivä kahdesti, niin yksipuoliseksihan se kävisi. Selittelemättä viitataan siihen, mitä asiantuntijat sanovat.

Ennen lapsille sanottiin ettei ruokia saa moittia, koska se on työn tulosta ja että Jumalakin on siinä auttanut.

Kirjoissa kerrotaan, että satojen vuosien aikana on ollut katovuosia, joita on seurannut nälkä ja pettuleipä. Myös elossa oleva vanha polvi on nähnyt huonoja aikoja, kuten pula- ja sota-ajat. Vaikeaa on tämäkin aika monissa maissa.

Täällä kuuluu olevan kaikkia liikaa. Luulisi, että runsauden kanssa aina pärjätään. Vaarallisempaa laatua on alituotanto ja puute. Lamasta huolimatta täällä vietetään vielä kulutusjuhlaa verrattuna em. huonoihin aikoihin tai kehitysmaihin.

Sota-aikana oli niukkaa ja kaikesta puutetta. Oli yllättävää kuulla, että terveystilanne on silloin ollut erittäin hyvä; parempi kuin nyt vaikka kaikki on niistä ajoista kehittynyt. Onko niukkuudella ja terveydellä joiain syy-yhteyksiä?

Mielestäni perinneruonan ei tarvitse olla mikään itse-tarkoitus. Ellei se meitä miellytä, niin silloin riittää tieto että sellaista on ennen syöty. Pettuleipä on aikanaan ollut tärkeä pelastaja, mutta ei sitä nyt kukaan vaadi.

Erilaisista aineista voidaan valmistaa enemmän tai vähemmän hyviä perinteisiä tai perinteettömiä ruokia. Lehdissäkin näkee monenlaisia ruokareseptejä. Suuri osa niistä jää kuolleiksi kirjaimiksi, koska niissä määrätään sellaisia aineita joita kyläkaupoissa ei ole.

Mainitsen yhden ruonan josta en pidä: seon pata. Siihen sössätään kaikki aineet sekaisin. Ne sulautuvat uunissa yhteen. Ei tiedä mitä se on. Mielestäni ruonan pitää olla aitoa, sitä mitä se on. Muuten voi eri lajeja vaihdella, muttei kaikkia yhteen sotkea.

Lopuksi kerron vuosien takaisesta joulusta. Meillä oli justin rakennettu ja sen lisäksi sattui vastoinkäymisiä. Nuoret olivat koulussa. Jos talouden tahto pitää tasapainossa, niin piti pienissäkin puitteissa saneerata, järjesteistä ja panna asiat tärkeysjärjestykseen. Urheiluvälineiden ja -vetimien hankinta jäädytettiin, liikuntaa sai koulumatkoilla. (meno-paluu yht. 12 km.)

Joulu oli tulossa. Oli kohua ja lehdet täynnä pukinkuvia. Ihmiset tärjivät joulukinkkujensa kanssa. Me saneerasimme perinteisen kinkun pois. Otimme kinkun sijasta pään eikä paljoa maksanut. Tehtiin sylttyä ja alatouvia. Joulupöydässä ihailimme, että tähän on parempaa kuin kinkku. Lahjoiksi ostettiin sellaista, jota muutenkin olisi ostettu. Pukki toi minullekin vähän paremman kirjan, ettei hengen ravintokaan unohtunut. Köyhä joulu muistuu jälkepäin rikkaana.

JOULUTERVEISIN !

Kalevi Vuorinen

Kesä kaunis:

*Mitähän kertoo syksyn myrskytuuli,
niin kiirettä, pitää oksilla puitten,
Kuin kehräisi lankaa, kypsästä korresta viljan,
ei hiljaa, hattutuulihan tuo riepottaa.*

*Oman sointunsa soittavi kesälle kaunihille,
taivaan rantakin läntinen, keltaista kukkaa,
Hukkaan ei heitetty, pientareen kaunista forsmia,
syksyn ilta lämmin, vaan helli ei yön kuura.*

*Jää kesä muistoihin, luonto kun muuttavi aiko-
jaan,
antavi aiheita, sanan niekalle ja soittajalle,
Kulkija pojalle hyräilevälle, majaa etsiessään,
niinpä, syksyinen pilvikin kynelehtii,
kesä kaunis, poikes jo ehtii.*

Tapani Kontsas

Joulu joka toinen vuosi

”Taas kaikki kauniit muistot...”, ”Me käymme joulun viettohon, taas kuusin kynttilöin...”, ”Kun maass’ on hanki ja järvet jäässä...”, ”On äiti laittanut kystä kyllä, hän lahjat antaa ja lahjat saa...”, ”Joulupuu on rakennettu...” jne. Tuota tuttujen joululaulujen ketjua voisin jatkaa vielä paljon pitemmälle, mieleeni lienevät tulleet ne rakkaimmat ja tutuimmat ja ne, jotka saavat ajatuksen palaamaan jouluihin vuosien taakse. Joulut niissä lapsuuden ja nuoruuden maisemissa ja kodissa lienevät useimmille ikimuistoisimmat. Olen saanut viettää kaikki elämäni joulut siinä ympäristössä toissa joulua lukuunottamatta. Ja sen jälkeen viettänen joka toisen joulun lakeuden maisemissa, joka toisen puolisoni lapsuuden seudulla. Siitä tuo tunne on lähtöisin, että joulu on vain joka toinen vuosi.

Joulu on muualla aivan erilainen kuin se ”vanha joulu”. Rakastan joulua, rakasta enemmän sitä ”joka toista joulua”. Rakastan myös joulun valmisteluaikaa. Minulle joulu ei tule, ellen valmista sitä sekä ulkoisesti kodissani että sisäisesti itsessäni. Miksi ihmiset sanovat usein, että taas se joulu tulee, kunpa se olisi jo ohi jne. Kaikkia juhliahan on valmistettava, juhla ei tule itsestään, valmistamatta, ei myöskään joulu. Joulua me kaikki sisimmässämme odotamme vuoden odotetuimpana juhlanä.

”Maa on niin kaunis...” laulamme ”kiitävi aika vierähtävät vuodet...”. Kaukana on se aika, kun äidin kanssa teimme viikkoja ennen joulua suunnitelman, mitä milloinkin tehdään, milloin leivotaan ässät ja piparkakut, milloin siivotaan vintillä veljeni ja minun huoneet, tupakamari ja tupa sekä ”porstua” yleensä vasta viimeiseksi. Muistuu mieleeni myös kuusenhakumatkat, milloin sen haki isä, milloin sen haimme veljeni ja minä. Näin maalaistytönä tuntuu jopa koomilliselta ostaa joulukuusi torilta, joka toinen joulu! Ei joulu ole näistä ulkoisista puitteista suinkaan riippuvainen, mutta nekin osaltaan valmistavat meitä joulun sisäiseen vastaanottamiseen. ”Aika on kiittänyt” noista vuosista, jotka sieluni sopukoihin ovat pysyvästi jääneet. En liene ainoa omine joulumuistoineni.

Tänä vuonna on taas se ”joka toinen joulu” eli erilainen joulu. Se on hiljainen kahden ihmisen joulu. Vietettyäni yli neljäkymmentä joulua lapsuuden maisemissa, en kovin helposti sopeudu tähän erilaiseen

oman kotini jouluun. Odotan kuitenkin ilolla tätäkin joulua. Meissä kaikissa eri asiat saavat erilaisen merkityksen persoonallisuudestamme riippuen, minulle joulunvietto Pohjanmaan lakeuksilla on merkitykseltään joulunvietto. Itäisessä Suomessa joulunvietto on tunnelmaltaan toisenlainen kuin Pohjanmaan lakeuksilla.

Uhkaavatko nämä 90-luvun alkuvuosien joulut olla maailman ja yhteiskunnan tapahtumien seurauksena katastrofijouluja? Eivät, koska joulu antaa aina **toivoa**. Joulu on rauhan, hyvän tahdon, rakkauden ja yhdessäolon juhla. Yhdessäolon juhla — siitä johtuen palaan taas ”joka toiseen jouluun”. Voin viettää vain joka toisen jouluni kaikkien rakkaimpieni kanssa yhdessä. En usko, että nämä omat muistoni menneistä jouluista ovat vieraita sinullekaan, joka tämän lukeet.

Joulu on pitkän **ilon** juhla, joka alkaa Tuomaan päivästä ja päättyy Nuuttina. Joulun sanomassa elämän arki ja juhla koskettavat toisiaan. Joulu antaa mahdollisuuden lepoon ja virkistykseen, hiljentymiseen ja rauhoittumiseen. Joulun itsensä tuomaan lahjaan ei lama vaikuta. Emme olisi mitään ilman joulua ja **JOULUN LAHJAA**. Sanoma on ollut ja on aina sama. Ihminen ei ole pelkästään materiaallinen olento, hän tarvitsee jotain myös sielulle. Kaiken, mitä sielu tarvitsee, antaa joulu.

Joulun herkimpiin hetkiin liittyy käynti ”hiljaisuuden puutarhassa”, hautausmaalla, joka sekkin on kauneimpana mielessä siellä Isonkyrön kirkon puistossa. Pääsen vain joka toinen joulu mumman ja paapan haudalle sytyttämään joulukynttiläni heille ja näen vain joka toinen joulu siellä tuikkivan tähtipuiston, vaikka se puisto on yhtä kaunis täällä toisellakin puolella Suomea. Hautausmaan joulun tähtimerestä ajatukseni siirtyvät erääseen kauneimmista joululauluista, Konsta Jylhän joululauluun ”Joulun lapsi”. sitä kuunnellessa poskelleni vierähtää yksi joulun kyynel.

Toivon Sinulle, joka saat viettää joulusi Pohjanmaan lakeuksilla, jossa näkee kauas ja on helppo hengittää, ja Isonkyrön maisemissa, **Hyvän Mielen Joulua**. Katso uskoen ylöspäin, rakastaen sivullepäin, kiittäen taaksepäin ja toivoen eteenpäin jouluna ja tulevan vuoden kaikkina päivinä.

Kleemolanmäen Saara

Lamako pienyrityskentän uudistajana?

Sanotaan, että pienyritys on joustava. Tämä tarkoittaa sitä, että kun yrityksen toimintaedellytyksissä tapahtuu muutoksia, se kykenee mukautumaan näihin muutoksiin niin, että toiminnan jatkuminen ei ole uhattuna. Nyt eletävän laman aikana tämä usko pienyrityksen joustavuuteen horjuu. Jopa kahdeksaan tuhanteen nouseva konkurssien määrä sekä lukemattomat muut toiminnan lopettamiset ovat merkki siitä, että toimintaedellytyksissä tapahtuneisiin muutoksiin ei ole pystytty mukautumaan.

Tästä johtuen herääkin kysymys, josko pienyrityskenttä sinällään olisi joustava. Tämä taas tarkoittaa sitä, että yksittäiset pienyritykset eivät olisi kovinkaan mukautumiskykyisiä, vaan pienyrityskenttä mukautuu ja "elää" ympäristön vaatimusten mukaisesti. Elinkelvottomat yritykset "kuolevat" pois ja elinkelpoiset jäävät henkiin. Lisäksi uusperustanta korvaa elinkelvottomat yritykset suuntaamalla uusia yrityksiä liiketoiminnallisesti lupaavimmille aloille.

Kansantaloustieteilijät katsovat, että juuri tämänkaltaisen evoluutio on tarpeen, jotta koko yrityskanta kehittyisi ympäristön vaatimusten mukaiseksi. On varmasti totta, että näinkin suuri taloudellisten toimintaedellytysten muutos kuin nyt eletävä lama on, poistaa elinkelvottomia yrityksiä ja siten "puhdistaa" myös pienyrityskenttää. Se, että elinkelvottomat yritykset katoavat ei kuitenkaan välttämättä ole tae siitä, että yrityskanta uusiutuisi.

Pienyrityskentän uusiutuminen on normaalistikin melko voimakasta. Suurimmalta osaltaan tämä uusiutuminen liittyy melko nuoriin, alle viisi vuotta vanhoihin yrityksiin. Tutkimuksissa on todettu, että jopa 60-70 % kaikista perustetuista yrityksistä häviää viiden ensimmäisen elinvuotensa aikana. Tämä johtuu osaksi siitä, että uudet yritykset eivät ole liikeidealtaan olleet tarpeeksi hyviä, jotta niiden olisi onnistunut jäädä henkiin liike-elämän realiteettien puristuksessa. Eräs seikka, joka vaikuttaa uusien yritysten elinkelpoisuuteen huonontavasti on se, että ne ovat usein juuri sellaisia yrityksiä, jotka suuntaavat toimintansa vanhoille jo ehkä kuihtuville aloille. On selvää, ettei tämän

tyyppinen yritysten uusperustanta uudista pienyrityskenttää kovinkaan tehokkaasti. Herääkin kysymys: Miksi perustaa yritys sellaiselle alalle, jossa jo toimivillakin yrityksillä on vaikeuksia? Kehittyville aloille suuntautuvaa uusperustantaa tukee myös se tutkimustulos, jossa ns. korkeanteknologian yritysten eloonjäämisprosentti todettiin huomattavasti korkeammaksi kuin muilla uusilla yrityksillä.

Kaiken uusperustannan ei kuitenkaan tarvitse olla ns. korkean teknologian toimintaan tähtäävää. Alkaville ja jo toimivillekin pienyrityksille on olemassa lukuisia mahdollisuuksia sellaisiin innoatiivisiin eli jonkinlaista uutuusarvoa sisältäviin hankkeisiin, joiden avulla aloittamisen onnistuminen voitaisiin turvata tai onnistumistodennäköisyyttä ainakin huomattavasti lisätä. Ongelmana on se, että lupaavat liiketoimintamahdollisuudet ja yrittäjyyden halu sekä osaaminen eivät kohtaa toisiaan.

Kun tilanne on tämä, niin voidaan valitettavasti todeta, että lamallakaan tuskin on edes yrityskenttää laadullisesti uudistavaa positiivista vaikutusta. Varsinkin, kun laman jäljiltä perustettavat yritykset ovat usein sellaisia, joissa yrittäjä on ollut pakotettu toimeentulonsa turvaamiseksi perustamaan oman yrityksen, jolloin havaitun liiketoimintamahdollisuuden hyvyys ei ole ollut ratkaisevin tekijä uuden yrityksen käynnistämiseksi. Uudistumista olisi pikemminkin se, että uudet yritystoimintahankkeet perustuisivat todellisiin, uutuisarvoisiin liiketoimintamahdollisuuksiin. Toki näitäkin on, mutta liian vähän.

Jotta pienyrityskentässä tapahtuva muutos laman aikana ja muulloinkin voitaisiin käyttää hyväksi, tulisi yrittäjäkoulutuksen ohella luoda järjestelmiä, jotka etsisivät, testaisivat ja kehittelisivät toimivia tuote- ja palveluideoita alkavien ja jo toimivien pienyritysten käyttöön. Tällöin toteutuisi yrittäjyyden halun ja taidon sekä markkinamahdollisuuksien tehokkaampi yhdistyminen.

Jukka Vesalainen
kauppatieteiden lisensiaatti
Etelä-Pohjanmaan Yrityspalvelukeskus Oy

Talvella.

*Lunta sataa
oksille omenapuun
ja
peittelee ruusurivin*

*Satakoon vaan!
Jäätäköön maan
En sitä sure!
Kuitenkin
kevät herättää
kaiken elämään!*

Linkki

Ostopalvelu — tulevaisuuden sana

Rullon hoitokodin väki lenkkeilee iltapäivisin, lenkkikaverina yhteinen lemmikki Terri koira.

Voi kauhssia! Kuinka te viitsitte ja jaksatte? Eihän ne vain ala naapureissakin kulkea? Pössöjäkö te olette ruvenneet hoitamaan? Tässä muutamia lausahduksia uuden yrittäjän yrittämisestä Tervajoella. Mutta menäänpä alkuun.

Kun 35 vuotta sitten valmistuttuani 18 vuotiaana veturimieheksi ja avioituttuani Tervajoki jäi ja maailman kierto alkoi, ei olisi uskonut, että vielä se kotikytkin mukaan kuvioihin tulee. Kun noihin aikoihin vielä liittyy voimakas hengellinen herääminen, jonka jälkimainingeissa Seinäjokikin vaihtui opiskeluun Turun seudulla, Tervajoki oli entistäkin kaukaisempi ajatus. Alkoi uuden kutsumustyön mukana melkoinen muuttopotki. Se ei suinkaan aina johtunut työstä, vaan vuokra-asuminen oli eräs osatekijä: Asuntoja myytiin alta jne. Mutta kun muuttojen numero täytti kaksi tusinaa, niin vain 24. muutto toi minut loppuperheeni kanssa Etelä-Pohjanmaalle. Luonnollisesti tietynlainen väsymisilmiökin liittyy asiaan mukaan. Nuorempana muutto oli vain aikuiselle piristys. Silloin ei vielä osattu ajatella sen haittatekijöistä perheen lapsille. Toverit ja juuret piti aina jättää.

Kun nyt koitti iltatähden yläasteaika, piti ruveta miettimään siinä parasta vaihtoehtoa. Joensuussa, missä keväeseen saakka asuimme, olivat yläasteet kovin

suuria. Viisisataa, jopa kuusikinsataa oli aivan tavallista. Kun tähän vielä liittyi vaimon halu tehdä jotakin kodin ulkopuolella tai ainakin olla hankkeessa jotenkin mukana, tuli Tervajokikin valmiin tontin tähden kuvaan mukaan.

Kehitysvammaisten hoito! Tässä eräs idea. Vaimoni oli tätä työtä perhehoitajana jo aikaisemminkin tilapäisesti tehnyt. Tämän lisäksi rohkaiseva tekijä oli oma kehitysvammaisen sisko, jonka kanssa lapsuus jopa vuodekin oli jaettu. Niin tämä idea alkoi todella kypsyä. Tarvetta tällä alueella tuntui myöskin olevan. Pelkästään Pohjois-Karjalan Ilomatsissa oli 18 perhetä, joissa vammaisia hoidettiin. Kun näistä kaksi oli ihan perhetuttavia — toinen puoli tervajokinen — käynnistettiin tosi toimet.

Ensin otettiin yhteys Eskoon keskuslaitokseen Seinäjoelle. Täällä oli asian suhteen yllättyneen myönteinen kanta. Sitten oli aika puntaroida koulumaailma. Lausunnot Isonkyrön yläasteesta ja yleensäkin koulu-elämästä olivat hyvin positiiviset. Olikin siis aika käynnistää rakennussuunnitelmat. Niitä kuitenkin alkanut lama ja sen myötä tulleet asuntomarkkinoitten vaikeudet jarruttivat. Jopa kiinteisvälitys piti myyntitoimiamme Joensuussa vaikeina. Johdatus kuitenkin toimi ja näytti johtavan takaisin Etelä-Pohjanmaalle.

Kaupunkiasunto Joensuussa meni kaupan yllättävän lyhyessä ajassa. Vapaa-ajan mummonmökki sitäkin pikemmin. Niin olimme valmiit aloittamaan tositoimet neljännen oman kodin rakennuspuuhissa — nyt synnyinseudulle.

Mutta rakentaminen on hintavaa touhua. Neljän vammaisen hoito tulisi vaatimaan ainakin puolensadan neliön extratilat. Tuleeko yhteiskunnan tuki mukaan? Luulisi tulevan, sillä vammaisen laitoshoidon tulee jopa kolme kertaa koti- ja perhehoitoa kalliimmaksi. Alkoikin monipuolinen tunnustelu. Lähinnä sosiaali- sekä kauppa- ja teollisuusministeriön alueelta näytti löytyvän sopivia momenteja. Ongelma vain oli siinä, että rahaa ei löytynyt, tuskin kaikkien entistenkään velvoitteiden hoitoon. Ray (raha-automaattiyhdistys) oli myöskin hyvin suopea yrityksellemme, mutta heidän systeeminsä oli sellainen, että tarvittaisiin noin kolmen vuoden ennako suunnitelmien ja käytännön toimien suhteen. Meillä aikaa tuskin riitti kolmea kuukauttakaan.

Entä Isonkyrön kunta? Juuri toimeen astunut elinkeinoasiamies otti hyvin aktiivisen kannan tiedusteluihimme. Alettiin lähinnä puuhata korkotukilainaa. Hyvin pian kuitenkin meidän yrityksemme todettiin väliinpuotoajaksi. Päivänä muutamana nuoren oloinen "vakuutusmies" seisoj jo pystyssä olevan rakennuksemme keittiössä. Hyvä ettemme tarpeettomana häirit-sijänä ulos kehoitelleet. Näin tutustuimme läheltä ensi kerran Isonkyrön kunnanjohtajaan. Hänen ja elinkeinoasiamiehen punnekkailta toimilla syntyi sitten päätös, jonka mukaan Isonkyrön kunta kolmen vuoden aikana jälkikäteen tukee investointiamme 32.000 markalla. Hyvä! Tätäkin parempi vaihtoehto olisi ollut tuon summan saaminen 16 % pankkilainamme kuollettamaan, mutta raha on aina rahaa — jälkikäteenkin.

Nyt on käytännön toimet jo hyvässä vauhdissa. Tammikuun toisena päivänä alkoivat pohjan kaivuutyöt. Heinäkuun alussa kotiimme muutti jo kaksi neljästä huollettavastamme Eskoon keskuslaitoksesta. Itse olen kolmen vuoden virkavapaalla ja kerrankin todella kotona. On ollut mukava rakentaa ja olla paikallaan. Papin työni on nimittäin ollut hyvin menevää. Koska isäntäni on ollut neljännesvuosisadan ajan kansainvälinen adventtikirkko, usein sen toimet ovat vieneet ulkomaille saakka.

Perheessämme on siis tällä hetkellä neljä vammaista ihmistä. He elävät nyt todella yksilöllisemmin kuin parhaassakaan laitoshoidossa konsanaan. Neljä huollettavaa näyttää turvaavan aineellisetkin tarpeet ja lainan, jota tarvitsimme 200.000 markkaa, hoidon. Näyttää myöskin siltä, että kahden huollettavan omaiset (kahdella muulla ei sellaisia enää ole) ovat myöskin huojentuneita. Laitos on aina laitos ja koti taas koti. Se maistuu jo ruoassakin.

Työ on palveluammatti sanan todellisessa merkityksessä. Laitoshoitaja panee työmaansa oven kiinni normaali työajan päätyttyä. Meidän työaikamme on 24 tuntia joka päivä. Ongelma Etelä-Pohjanmaalla tuntuu olevan vielä hyvin huonosti yhteiskunnan puolesta toimiva asiassa mukana olo. Kuvittelehan vaikkapa tätä: Aloittaessamme kukaan ei kertonut, että palkkamme on pari kuukautta karenssissa. Siitä ei tiennyt lääninhallituksen vastaava virkamies sen paremmin kuin Eskoon johtaja, talouspäällikkö taikka sosiaalijohtaja. Mutta niin vain jostain syystä oli. Palkan osalta tämän vielä jotenkin olisi ymmärtänyt, mutta kun kulukorvauskin oli karenssissa ja silti piti huollettavat syöttää ja juottaa, kekseliäisyyttä todella tarvittiin.

Entä sitten vapaapäivät? Eskoon sosiaalijohtaja kertoi käydessään kodissamme, että vapaapäiväasia pitää saada järjestykseen. Meille nimittäin kuuluu 42 vapaapäivää vuodessa (ei vuosilomia, ei eläkekertymää jne.), mutta kuka tekee ne? Kun työpaikka on oma koti, ei sinne voi ihan ketä tahansa kadun miestä ja naista työhön ottaa. Kuitenkin huollettavien vienti tuoksi ajaksi laitokseen rangaistaan palkan poistumisella. Toisaalta huollettavien siirtely paikasta toiseen ei myöskään ole suositeltavaa, eikä hoitajien seulonta Eskoonkaan taholta ole mitä tahansa. Vapaapäivän tekijä kotona saa hyvän palkan keskuslaitoksesta. Mutta esimerkiksi sopivan pariskunnan löytäminen ei ole todellakaan helppoa. Jos sinulla, hyvä lukija, on jokin ratkaisu korvasi takana, ota mitä pikimmin yhteys kotiimme Tervajoen Peipposen asuntoalueella.

Tällaista me siis yritämme. Monet ovat käyneet kotiimme jo tutustumassa ja sitä ihmettelemässä. Sinäkin voit tulla. Ostopalvelu, jonka piiriin tämäkin yrittäminen kuuluu, on tulevaisuuden asiaa huollettavien ja eläkeläisten ylläpidon jäädessä yhä pienemmän maksajaporukan harteilla.

Tervarinnantien valkoisessa talossa riittää elämää. Sopeutuminen on hyvässä vauhdissa puolin ja toisin.

Jos nyt ei ihan napakymppi, niin ”Ihan hyvä paikka”

Oikullinen tietokone saattoi yhteen espoolaisen Marjo Piiron ja joensuulaisen Hannu Niemelän viime kevään Napakymppi-ohjelmassa. Heidän matkakohteekseen ei tullut ulkomaanmatka aurinkorannalla vaan supi suomalainen retki Kyrönmaalle Isoonkyröön.

Ja tietenkin tällaisen kohuparin ilmestyminen Kyrönmaalle sai aikaan supinaa ja vilkuilua yllin kyllin. Ensimmäisen päivän iltana Orismalan katutansseissa riitti tuijottajia.

— Se oli sinällään hauska kokemus, joka omalla tavallaan hämmensi. Olla nyt kaikkien silmätikkuna pelkän tv-esiintymisen takia, tilittää Marjo.

Outokummusta kotoisin olevana hän osasi odottaa pienen kylän ihmisten reaktioita ”kohuparin” ilmestyessä paikalle. Toki kaikkien uteliaisuus tuntui menevän jo yli äyräiden.

Isoakyröä hän pitää ihan mukavana paikkana tasaisesta maastosta huolimatta. Vanhoja muistomerkkejä ja perinteisyyttä on Kyrönmaalla enemmän kuin Savossa. Marjo luokittelee kotiseutunsa kulttuuriköyhemmäksi.

Napakymppiin hänet saivat mukaan työkaverit, kuten niin monet muutkin. Yllytyshulluna hän oli valmis mukaan saatuaan heti kolmen viikon päästä ilmoittautumisesta kutsun mukaan leikkiin.

— Mitä sitä turhaan jänistämään, kun ei ole ujo eikä hiljainenkaan. Tuskinpa koko kisaan kukaan lähtee mukaan tosimitellä elämäkumppania etsimään, vaan lähinnä matkan toivossa ja leikkimielellä.

Itsensä Marjo luokittelee ulkomaanmatkavastaiseksi. Etelän kuuma aurinko ei häntä erityisemmin vedä puoleensa. Työpaikka hänellä on Maataloustuottajain Keskusliitossa, mutta vuoden vaihteen jälkeen siihen on tulossa muutos.

— Minulla on jo nyt neljä omaa hevosta ja aionkin palata kotiseudulle Outokumpuun ja ryhtyä päätoimiseksi hevosten kasvattajaksi, vakuuttaa naurua hersyvä Marjo.

Järjestelyt pelanneet

Ensimmäistä kertaa Pohjanmaan aakeita laakeita oli katsastamassa Hannu Niemelä. Isoakyröä hän luonnehti mielenkiintoiseksi paikaksi, jossa ainakin hänen osaltaan järjestelyt ovat pelanneet hienosti.

Hannun leikkiin mukaan ilmoittivat opiskelukaverit reilut kolme vuotta sitten, mutta vasta viime keväänä täppäsi. Haa-veena hänellä oli lähinnä päästä ulkomaan matkalle, mutta Isoonkyröönkään hän ei ole

pettynyt.

— En tiennyt ollenkaan, missä koko kunta sijaitsee ennenkuin katsoin kotona kartasta, nauraa Hannu.

— Puhetapa Isossakyrössä on ihan erilainen kuin Pohjois-Karjalassa, mutta vieraanvaraisia täällä osataan olla. Uteliaisuus taas on luonnollista, eikä minua ole häirinneet ihmisten kysymykset. Jääviyttyä en ole havainnut, joten minulle on syntynyt erittäin miellyttävä kuva ihmisistä.

Aluksi tasainen maisema oli pistänyt Hannun silmään, mutta enemmän maisemia katseltuaan hän oli ihastunut aavojen peltojen määrään. Karjalassa kun niitä mäkiä on hieman enemmän kuin tasaisella Pohjanmaalla.

— Isoonkyrön menneisyys on hyvin sotainen, mikä on meille Marjon kanssa selvinnyt muistomerkkejä ja taistelupaikkoja katsellessa. Täytyy sanoa, että historia on ollut aika ankara tälle alueelle.

Matkakumppaniaan hän luonnehti miellyttäväksi kaveriksi ja puheliaksi, joten toimeenkin oli tultu ihan hyvin.

— Sahti on tällä reissulla ollut minulle aivan uusi tuttavuus. Hyvää tuntuu olevan, vaikka paikalliset keuhuvat, ettei kysymyksessä ollut se ihan oikea sahti. Minulle se ainakin maistui, totesi mister Napakymppi.

Kyrönjoki-soudussa Huhtalan Hannu vei napakymppiparin katselemaan jokea uudesta elementistä.

Elämän ruusu

Muistan sen kun mä olin sellaanen vaahtosammuttajan kokoonen, taisin olla jo vähä suureekin kun talvella pyhä päivisin pruuukas jonku huushollin tupahan kokoontua kylän miähiä. Siinä sitä setvittiin mailman tapahtumia ja tupakkia paloo, emäntä tavallisesti piuhnaasi johonkin krannihin ja tenavat jos niitä oli olivat hyppöellä.

Kun emäntä ehtoopäivällä kotoontuu oli tupa savua niin täynnä jotta sitolis saanu melkeen veittellä leikata, mutta kun emäntä kiskaasi takan pellin auki jätti tuvan oven seliällensä niin pian se savu häipyy, ja asia oli sillä siisti.

Eipä sitä joka paikas olis ollu näin, yks huusholli oli sellaanen johona oli isäntä ja sen kolme sellasta ylijäämä tytärtä eli vanhaa piikaa kun kans prukatahan sanua, ne kun pitivät isänsä niin kuris jottei se saanu koskaan tuvas poltella, kesällä isäntä istuu pihalla kun tarkeni ja talvella tallin porstuas ja näin sopu säilyy.

Sota vuasina yhtenä kevättalvena oli joku kulukauppias kauppanu kukan siämeniä, oli monta sorttia ja oli sellaaasiakin joita flikoolla ei vielä ollu, oli senkin nimisiä kun elämän ruusu, joo niitähän piti saara.

Kun sitten kesä oli parahillansa ja yks krannin emäntä tuli käymähän täytyyhä sillen näyttää kukkaan paliutta mitä tuvan ympärillä oli, kun ne tuli siihe

paikkahan mihinä niitä elämän ruusuja kasuoo niin se rupes siunaamahan, voi herka sen tähären teillähän on kessuja ja oikeen virkiniälääsi, näitä meirän faarilla on kasumas joka kesä, niin sen flikankin täytyy uskua jotta se siämenten myyjä oli sahanu sitä silmähä, mutta ne päättivät jotta antaa kasuaa saahan paappa syksyllä lisä tupakkia kun ne kortti annokset on vain niinpiäniä, vaikka olihan niillä tyttärilläkin tupakki kortit jotta neljät annoksethan se paappa oli savuna ilmahan puhallu tähänkin asti.

Kun paappa tuli sitte vanhaksi ja niin huanoksi jottei se pystyny menöhön pihallen eikä tallin porstuahan polttelohonniin ne keksii keinoa.

Kun soli alootellu tupakin kans fräköön siinä neliän ikääsnä niin eihän siltä voi kiältää näinä viimmeesinä elon päivinäkään tätä nautintua, kun ne vanhat takka muurit oli sellaaasia jotta niis oli vain yksi melkeen miähen mentävä hormi jotta kun pellin veti auki niin se veti tuvan kylmäksi peräseinää myäri, niin ne flikat keksii sen jotta paappa istuu takkakivellä kun se poltteloo ja yks flikoosta aina voorollansa on pelli nööriis ja kun paappa puhaltaa savun takkahan niin se aina vetää pellin auki jotta savu menöö taivahan tuulinhin eikä jää sastuttamahan tupa ilmaa. Näin pysyy sopu kun on kekseliäisyyttä.

Leo Kyntäjä

Isossakyrössä soivat 110-vuotiaat urut

Vanhassa kirkossa ei koskaan ole ollut omia urkuja. Parin viime vuosikymmenen aikana pieniä urkuja on muutamia kertoja lainattu tai vuokrattu Hans Heinrichilta ja Seinäjoen seurakunnalta. 25.2.1843 pitäjänkokous päätti maaherran suosituksen perusteella ryhtyä rakentamaan uutta kirkkoa. Tämän jälkeen perustettiin urkurahasto vuonna 1845. Kirkkoherrojen kokous suositti 2.7.1847 urkujen hankkimista emäseurakunnan kirkkoon. 25.5.1876 urkuhankkeesta keskusteltiin, mutta varat eivät vielä riittäneet. Kirkkokokous päätti tiedustella ulkomailta hintoja. Kotimainen urkurakennus alkoi Thulé-suvun muutettua Kilasta Ruotsista pysyvästi Kangasalle v. 1845 ja sai kansalaisoi-keudet v. 1847. Nämä seikat saattoivat antaa vauhtia kiinnostukselle uruista, mutta kotimaisesta urkuraken-duksesta ei Isossakyrössä sinänsä innostuttu.

Normann vai Zachariassen

Simunan urkuri Gustav Normann Virossa perusti v. 1845 urkurakentamon Rääveliini, nyk. Tallinnaan. Kirkkokokous päätti ottaa selvää Normannin uruista, kun hän kesällä tuli rakentamaan Kokkolan kirkon urkuja. Itse asiassa G. Normann rakensi urkuja Uuteenkaarlepyyhyn (Kaarlela) eikä Kokkolaan, vaikka pöytäkirjassa 14.4.1879 Kokkola erheellisesti mainitaan.

Tabrigööri, oikeammin kelloseppämestari Glasberg sekä kansakoulunopettaja O.S. Söderholm 20.7.1879 kävivät kirkkokokouksen toimeksiannosta Kaarlelas- sa. He tutustuivat lisäksi urut tarkastaneen tirehtööri Anton Kuneliuksen kiittävään lausuntoon. Urkuri Kunelius vaikutti Kokkolassa.

Tanskasta Suomeen muuttanut, Uuteenkaupunkiin asettautunut urkurakentaja Jean Alexander Zachariassen kuului Marcussenin urkurakentajaperheeseen. Zachariassen oli ehtinyt rakentaa Isonkyrön ympäristöön useita urkuja, Ylistaroon 1873, Koivulahteen 1876, lisäys Ilmajoelle 1878, Laihialle 1879, Lapuulle 1876 sekä Vähäänkyröön 1878. Ainoastaan Vähäänkyrön urkujen voidaan katsoa pääosin säilyneen Kangasalan myöhemmin uudelleen rakentamina. Lähellä oleviin urkuihin, ainakin muutamiin olivat todennäköisimmin tutustuneet kirkkokokouksen toimesta samat henkilöt, ainakin kelloseppämestari C.O. Glasberg, joka piti kirkkokokouksessa Normann-urkuja kehnoimpina kuin muita näkemäänsä urkuja. Glasbergilla kerrotaan olleen musikaalisia kykyjä. Hän arvosti erityisesti korkeatasoista käsityötaitoa, mistä syystä hän ei puoltanut Normannurkuja. O.S. Söderholm asettui päinvastaiselle kannalle. Kirkkokokouksessa 20.7.1879 mielipiteet jakautuivat. Näin kumpaakaan urkurakentajaa ei valittu tehtävää suorittamaan.

Hanke sai edullisen käänteen

Urkuhanke oli kirkkokokouksessa uudelleen esillä 29.12.1879, johon mennessä rovasti O.W. Forsman oli pitänyt yhteyttä tukholmalaiseen urkurakentamoon Åkerman & Lundiin. Huolella valmisteltu asia sai tuulta. Urkujen hankintapäätös oli yksimielinen. Åkerman & Lundin kanssa laadittiin välikirja. 16-ääniker- taisten mekaanisten urkujen hintaan, 9800 Kr 1. 13622 Smk, suostuttiin. Lisäksi seurakunta velvoitettiin kuljettamaan urut Turusta sekä tarjoamaan kol- melle urkuasentajalle ruoka ja majoitus kuuden viikon ajaksi. Lisäksi oli palkattava yksi apulainen omalta paikkakunnalta. Isostakyröstä esitettiin samassa yh- teydessä urkurakentamolle toivomus, että urut tuotai- siin laivalla Vaasaan, mihin urkurakentamo suostuikin.

Urkujen julkisivu on kolmiosainen, jota jakavat pilasterit. Keskusosan huipulla on siivitetyn trumpettia soittavan enkelin pää, joka alkujaan oli vain osin kullattu, osin maalattu valkealla värillä. Piirros tästä urkufasadista hyväksyttiin kirkkokokouksessa 1.8.1880.

Urkurahastoa oli kartutettu kyläoltermannien toi- minnan ansiosta, sillä heidän tehtäväkseen tuli kantaa seurakuntalaisten vapaaehtoisia lahjoituksia. Myös Vanhan kirkon kellotapuli päätettiin 21.3.1881 myydä urkukassan täydennykseksi.

Laivaa vastaan Vaasaan lähetettiin isokyröläisiä isäntiä. Vaadittiin paljon kärsivällisyyttä ensin odottaa laivaa ja sitten sen purkamista. Jokaisesta ruotikunnas-

ta määrättiin yksi ruoti urkujen hevuskuljetukseen. Ne ruodit, jotka odottivat ja toivat urkulastia, saivat 5 markkaa urkukassasta. Ilman lastia tulleet eivät saaneet korvausta odotuksestaan. Ne ruodit, jotka eivät osallistuneet, joutuivat maksamaan vastaavasti 5 markkaa urkukassaan. Heinäkuun 24. päivänä 1881 Tukholmasta ilmoitettiin, että urut olivat siellä valmiina laivattaviksi.

Hämmästyttävän lyhyt aika, kuusi viikkoa, riitti laatutyöhön. Tuossa ajassa urut pystytettiin. Samoin toimitusajan lyhyys ihmetyttää, kun vertaa mihin tahansa urkurakentamoon omana aikanamme..

Åkerman & Lund, laatua ja tasoa.

Urut tarvitsivat huoltoa aniharvoin. Ilmalaatikot olivat lujaa tekoa. Ne kestivät myös sen vaiheen, kun kirkkoa alettiin lämmittää. Esim. Zachariassenin urut eivät ilmalaatikkojensa kestävyden kannalta olleet yhtä hyviä. Åkerman välitti ranskalais-romanttista urkusointia. Siihen väljyys pillien väleissä, pillistöperiaatteen hylkääminen, virityskierukat pilleissä, tumma ja täyteläinen perussävelsointi, jousisoinnin värejä Principaläänikerroissa sekä omaperäinen huilusointi. Isonkyrön uruissa oli aikoinaan viuluäänikertoja, jotka kuuluvat urkutyyliin, mutta ne eivät säilyneet. Silti kuudestatoista vanhasta äänikerrasta on säilynyt 11.

Vuonna 1910 urut päätettiin puhdistaa, mutta tämä toteutui pankinjohtaja K.J. Vaismaan, lukkari Jaakko Passisen ja pastori Yrjö Simeliuksen johdolla. Kangasalan urkutehdas Martti Tulenheimon johdolla poisti v. 1918 gamban ja trompetin. Tilalle tulivat aeoline ja voix celeste.

Meidän päivinämme restauroidaan urkuja usein entiselleen. Kun Isonkyrön kirkko oli 50-luvulla korjattu otettiin esille urkujen uusimisen mahdollisuus. Kokkola oli juuri saanut uudet Walker-urut. Walkerilta ja Kangasalan urkutehtaalta pyydettiin tarjoukset. Ratkaiseva päätös tehtiin v. 1960. Kirkkoherra Aarne Maunula oli ollut yhteydessä espoolaiseen urkurakentajaan Veikko Virtaseen. Molemmat suhtautuivat kunnioittavasti vanhojen urkujen lempeään sointiin, kun taas Kangasalan urkutehdas tai Walker olisivat rakentaneet kokonaan uutta ja hävittäneet vanhat urut.

Isonkyrön urkusointi oli pelastettu. Nyt rakennettiin lisäyksenä selkäpillistö, sillä barokkiurut olivat muo-
dissa. Nykyisin urut entisöitäisiin toisin, mutta tulos oli korkeatasoinen Virtasen opus 19. Ensimmäistä kertaa Suomessa säilytettiin vanhojen urkujen osuus. Lisärakennuksen jälkeen uruissa on 24 äänikertaa ja celesta, jonka amerikkansuomalaiset isokyröläiset Matti Vakkilan aloitteesta lahjoittivat. Vanhoja Åkerman-urkuja on säilynyt Isonkyrön sottimen lisäksi vain Helsingin Vanhassa kirkossa sekä muutama äänikerta Lahden urkuviikoilla tunnetuiksi tulleissa Orimattilan uruissa.

Veikko Armas Virtanen, joka on rakentanut mm. Turun tuomiokirkon pää- ja kuoriurut, perusti urkurakentamon Espooseen v. 1952. Hänestä tuli urkujenuudistusliikkeen suomalainen uranuurtaja. Urrakentaja Hans Heinrich osallistui Veikko Virtasen palveluksessa Isonkyrön urkujen pystyttämiseen ja uusien äänikertojen äänitistöön. Urut kuljetti Espooseen ja takaisin isokyröläinen liikennöitsijä Antti Suomela.

Vuonna 1973 Virtanen korjasi jälleen urkuja. Uudet metallivälitykset eivät kestäneet soittoa. Sekä soitto-

pöytä että osa koneistoa vaihdettiin. Jalkiopillistöön lisättiin yläosaan 5 kosketinta ja pillit rakennettiin erilliselle sähköiselle ilmalaatikolle. Kosketus keveni vähän.

Hans Heinrich vei urut verstaalleen

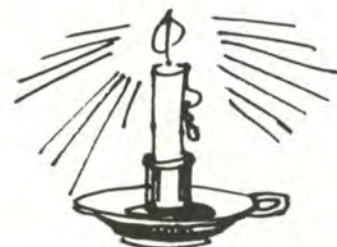
Uruissa kestävätkö koneisto särkyi usein jumalanpalvelusten ja konserttienkin aikana. Virtanen suositteli laajaa korjausta Heinrichilla Maksamaalla. Hänellä on siellä oma rakentamo v:sta 1964.

Nykyisin urut ovat kuin uudet ja käyttö- ja väritys-
mahdollisuudet laajat. Kuvaava lausunto uruistamme on saatu Tampereen urkuri Matti Hannulalta, joka kertoi löytävänsä näin pienestä soittimesta juuri samat sointivärit kuin suurista Tampereen tuomiokirkon uruista.

Heinrich kunnosti soittimen v. 1989 muuttamatta äänityksiä. Pillilaatikkojen pienet vuodot korjattiin, raskaat soittoa haitanneet venttiilit vaihdettiin alumiiniin. Kaikki koneiston osat, jotka voitiin saada kestävämpään parempaan vaihtamalla puihin, rakennettiin uudelleen. Uusi soittopöytä vastaa eurooppalaisia normeja. Sormiot laajennettiin g³:een ulottuviksi ja rakennettiin vastaavat pillit. Celestan sähköistys uusittiin. Positiivipillistöön rakennettiin paisutusluukut, mikä auttaa romantiikan ajan musiikin esittämisessä ja säestyksissä. Sähköinen ilmanatolaite v:sta 1963 siirrettiin urukaapin sisälle. Viritystasoa nostettiin varovasti. Urukonsertteja on järjestetty säännöllisesti useampia vuodessa, sillä sekä ulkomaiset että kotimaiset urkurit ovat soittimestamme kiinnostuneita. Akustiikkakin on urkusointia ajatellen paras mahdollinen.

Urkujen 100-vuotiskonsertin soitti 13.9.81 edesmenntty Porvoon tuomiokirkon urkuri Markku Ketola, joka oli syntynyt Ylistarosta. 110-vuotiskonsertin soitti 24.11.91 Heikki Oksala. Molemmat urkurit päättivät juhlakonsertin Alainin Litaniaan.

Heikki Oksala

Joulun tuskaa

Oli oikein lämmin keskikesän päivä noin kolmekymmentä vuotta sitten. Siihen aikaan haettiin meidänkin kylällä posti joka talosta vuorollaan. Minä, talon nuori emäntä, lähdin kauppa-asioille ja toin postin tullessani.

Ja kaukaa näin pyörällä huristaessani, että erään talon vanha emäntä istui postia odottamassa tien vieressä. Pieni pojantytär hyppeli kuin perhonen kukkia poimien.

Siinä jotain sanoakseni totesin, että taitaa tuo pieni tyttö olla lahjaa, kun teillä itsellä on ollut poikaporkka aina.

Mummo katsoi minua kauan ja viimein teki tilaa ojanpientareelle viereensä sanoen: sinulle mie kerron, istu siihen.

— Jo kauan sitten siellä Karjalassa, mummo alkoi, oli joulunaluspäivät ja maalaistalossa siantappopäivä. Jo aamusta tupaan tuotiin iso vesisaavi kuumaa vettä varten. Kuumentelin siinä vedet ja laitoin ruuat teurasväelle. Miehet ihmettelivät, että hyvinhän se emäntä ehtii, johon mie sanoin, että onhan tässä pieni apulainen. Meidän tyttö oli toisella vuodella ja niin kerkiäväinen.

— Siinä me joululaulut laulettiin ja tyttökin ihmeesti tapaili niitä. Isä-mies tuli vähän myöhemmin syömään ja minä meinasin hänelle vähän kuumempaa ruokaa hellalta ottaa, sen verran selkäni käänsin. Tyttö sai kuumaa vettä päällensä ja jouluksi jo nukkui meiltä pois. Sen jälkeen ei ole tuskatonta joulua ollut.

Pienen hiljaisuuden jälkeen mummo jatkoi. — Pakkohän elämän oli jatkua. Isä-mieskin yritti lohdutella, että saathan sinä uuden lapsen, ja niin sainkin, tämän itkulla odotetun sairaan pojan. Tuska ja syytökset vain jatkuivat.

— Nyt täällä nämä uudet naapurit ihmettelevät, että kuinka sinä kodin menetyksen näin raskaasti otat, onhan sinulla täällä talot ja maat. Mutta eiväthän he tiedä minun menetyksieni määrää eivätkä käyttäytymiseni syytä.

Mummo jatkoi vielä sanomalla, että hän on ajatuksissaan elänyt myös minun lapseni menetyksen ja sen tähden kertoi tarinansa minulle.

Siinä me kaksi äitiä vietimme joulua ja pitkäperjantaita ja taisipa kummallakin olla jo tunne pääsiäisen riemustakin, sillä tämä vanha äiti pääsi parin joulun jälkeen lapsensa luo. Minä taas puran tuskani runoihin ja saan niin helpotusta.

*Kun kynttilän taaskin sytytän
sen pienen kummun ääreen
niin kertailta täytyy mielessä
oi, miksi, miksi sen täytyi tapahtua.
Oli silloin onnea pirtissä
ja kynttilät, silmät loisti,
kun pienen lapsosen lahjaksi
ihan joululahjaksi saimme.
Kun sinusta, pienestä luopua täytyi,
veit palan sydämestä
ja kipuna aina se muistuttaa
näin joulun lähestyessä.
On paljon jo aikaa vierinyt
ja kyselyt vähenemässä,
joskus mielen täyttää kiitollisuus,
on lapseni tallella siellä.
Se usko on tullut varmaksi,
saan lapseni syliini kerran.*

SA

Joulu

*Joulun sana mielen saa
lämpimäksi aivan.
Muistot kaikki palajaa
kauas lapsuus aikaan.
Joulun väri punainen
se lämmön luo suloisin.
Kynttilät ja kuusi puu
kauniisti hymyävä suu.
Joulurauha täyttää tienoon
maa peittyi vaippaan valkeaan,
mielen se vapauttaa, kiireisen
on juhla suuri kaikkien ihmisten.*

E.P.

Toiveita

*Vihdoinkin Herra,
anna ymmärtää tämä hetki.
Kansalla vapaus ja kaikki hyvin
kodin lämpöä vaatetta ruokaa,
vain raha ei sopua tuokaan.
Joulun Herra anna se ymmärtää:
ei ole mitään muuta tärkeää
kuin tämä hetki.
Joulurauhaa — aikaa sydämet ylentää.
Pysähdytään edes hetkeksi,
keskellä kiireen kuulemaan sanomaa kauneinta
päällä maan, ikuista suurta ja ainoaa.*

Rauha Peltoniemi

Matti Visanti, isokyröläisten muistomerkkien suunnittelijana

Matti Visanti.

Matti Visanti (vuoteen 1936 Björklund) syntyi 1885 Oulussa ja kuoli 1957 Helsingissä. Hän oli arkkitehti, kuvanveistäjä ja taidegraafikko. Tässä käytän Visantinimeä.

Matti Visannin taiteelliset taipumukset ilmenivät jo varhaisessa lapsuudessa. Kun hän kävi Oulun suomalaista klassillista lyseoa, oli selvästi nähtävissä, mille alalle hän tulisi antautumaan. Hän kirjoitti ylioppilaaksi v. 1904 Oulussa, ja kirjoittautui oppilaaksi Teknillisen korkeakoulun arkkitehtilinjalle. Hän kävi myös Helsingin yliopiston piirustuskoulua Eero Järne-

feltin johdolla, ja Turun taideyhdistyksen piirustuskoulun. Sekä arkkitehti- että piirustusopinnot olivat merkityksellisiä hänen tulevaa elämäntehtäväänsä varten.

Isak Björklund, Matin isä, siirtyi v. 1912 Kannuksen kirkkoherran tehtävästä Mustasaaren kirkkoherraksi. Matin tie kulki myös Vaasaan. Hän suunnitteli erilaiseen käyttöön tulevia rakennuksia ja muistomerkkejä. Vuonna 1916 hän avasi arkkitehtitoimiston Vaasaan.

Monien 1920-luvun taiteilijoiden, kirjailijoiden ja säveltäjien tapaan Matti Visanti matkusti myös ulkomailla. Tulenkantajien aatee: ikkunat auki Eurooppaan, kiinnosti. Etelä-Ranskaan matkustamiseen lie nee vaikuttanut myös se, että hänen vaimonsa Lyyli, oli Eemu Myntin, vaasalaisen taidemaalarin sisar. Myntti oleskeli lähes koko 1920-luvun Ranskassa. Mynttiä ja Visantia yhdisti toinenkin tekijä: molemmat olivat kiinnostuneita Kalevalan kuvittamisesta. Visannilla se oli työn alla koko 1920-luvun, Myntillä 1920-luvun lopulla. He olivat edelläkävijöitä. Vasta 1930-luvulla ilmeni Suomessa yleiskansallista Kalevalaintoilua. V. 1935 tuli kuluneeksi 100 vuotta Vanhan Kalevalan ilmestymisestä. Visannin Kuva-Kalevala ilmestyi v. 1937 vaasalaisen F. Tikanojan kustantamana. Tikanoja oli ennen muuta Eemu Myntin tukija. Mainittakoon, että Matti Björklund otti sukunimen Visanti (björk= koivu) v. 1936, koska katsoi, että Kalevalan kuvittajalla oli oltava suomalainen nimi.

Napuen taistelun muistomerkki

Napuen taistelu käytiin 19.2.1714.

Ensimmäiset Napuen juhlat pidettiin 19.2.1883. Kerrotaan, että kyröläiset olisivat nähin aikoihin jättäneet senaatille anomuksen muistomerkkin pystyttämiseksi Napuelle. Anomus lienee kuitenkin hukkunut vihreän veran alle. Joka tapauksessa tällaisia hankkeita oli, koska Sakari Topeliukselta jo tällöin oli tilattu muistosanat Napuen monumenttia varten. Topelius kirjoitti ne sekä suomeksi että ruotsiksi.

Topeliksen kirjoitus oli seuraava:

TÄSSÄ VUODATTIVAT VERENSÄ
ISONVIHAN AIKANA
HELMIKUUN 19 PÄIVÄNÄ 1714
SUOMEN VIIMEISET VARTIAT
KUOLEVAA MAATANSA PUOLUSTAESSAAN

ELPYNYT ISÄNMAA
PYSTYTTI PATSAAN
MUISTOKSI ISIEN URHOKKAIDEN.
1920.

Vuosiluku 1920 on lisätty, ja on patsaan valmistusvuosi.

Helmikuussa 1914 tuli kuluneeksi 200 vuotta Napuen taistelusta. Kyröläiset päättivät, että juhla on pidettävä, vaikka vaatimatonkin. Juhla pidettiin. Venäläistämisaika oli kiihkeimmillään. Kuulustelujakin tuli.

Pian juhlan jälkeen toimittaja Eino Kontsas tapasi Matti Visannin. Kontsas piirsi tupakkalaatikon pohjaan jonkinlaisen yleissuunnitelman muistomerkkiä varten. Visanti ja Kontsas matkustivat Isoonkyröön katsomaan eri paikkoja. Visanti piti parhaana paikkana metsän ympäröimää, nurmikkoista kumpua, jonka taustalla oli iso siirtolohkare, kuin luonnon siihen heittämä muistomerkki.

Visanti sai Napuen muistopatsaan piirustukset valmiiksi jo marraskuussa 1915. Tarkoitus oli, että Suomen leijona olisi hakattava suoraan siirtolohkareeseen, mutta se todettiin liian hauraaksi, joten siihen oli kiinnitettävä erillinen kivilaatta vaakunaa varten. Käynnissäolevan maailmansodan takia muistomerkkiä

Napuen taistelun muistomerkki rakenteilla.

ei voitu silloin rakentaa. Kirjailija Kyösti Vilkunalta tilattiin kuitenkin muistosanat. Sakari Topeliuksen aikaisemmin kirjoittamia ei silloin tunnettu.

Vapaussodan jälkeen hanketta voitiin ruveta toteuttamaan. Isonkyrön kunnanvaltuusto päätti yksimielisesti aloittaa ja kustantaa työn.

Rakennusaikana ilmoitti eräs entinen isokyröläinen, että hänellä on hallussaan Sakari Topeliuksen kirjoittamat muistosanat. Silloin toimikunta päätti varata tilat sekä Vilkunan että Topeliuksen teksteille. Kyösti Vilkun sanoja oli käytännöllisistä syistä pakko vähän lyhentää. Alkuperäinen teksti oli tällainen:

POHJANMAAN LAKEUDET, JOTKA LEVIÄVÄT TÄSSÄ NIMETTÖMIEN HAUTOJEMME YMPÄRILLÄ, VOIVAT TODISTAA TEILLE, TE ONNELISIMPIEN AIKOJEN SUOMALAISET, ETTÄ ME TAISTELLESAMME TÄLLÄ KENTÄLLÄ RAJUJA LUONNONVOIMIA JA MONINKERTAISTA VIHOLLISTA VASTAAN, EMME TUUMAAKAAN HORJAHTANEET VELVOLLISUUDEN JA ISÄNMAANRAKKAUDEN TIELTÄ, VAAN KAADUIMME PAIKALLEMME LÄHES VIIMEISEEN MIEHEEN, JÄTTÄEN TEILLE, TE JÄLKELÄISEMME ONNELLISEMPINA AIKOINA, SEN AINOAN PERINNÖN, MIHIN KÖYHYYSDESSÄMME KYKENIMME: VELVOITTAVAN ESIMERKKIMME SEI-

SOA KOVINA AIKOINA ISÄNMAAN PUOLESTA, NIINKUIN ME TÄLLÄ KENTÄLLÄ SEISOIMME, SEKÄ KAATUA VIIMEISEEN MIEHEEN, NIINKUIN ME TÄLLÄ KENTÄLLÄ KAADUIMME.

Yksi muistomerkkin tekijöistä tuli Vaasasta. Hän oli kivenhakkaaja Kaarlo Saarela. Työn edistyessä rakennustoimikunnassa ollut Matti Perttilä sanoi: "Tua koko perhees tänne." Niin Saarelan perhe muutti ensin Taipaleelle, meijerin nykyisen juustolan paikalla olleeseen taloon, siitä Napueen ja sitten Orismalaan. Kaikissa paikoissa asuessa tehtiin hautakiviä. Sota katkaisi aika suureksi kasvaneen hautakiviveistämötoiminnan Orismalassa. Kaksi veljeäni kaatui sodassa. Edelläolevan kertoi itsekin kivityötä tehnyt Kirsti Kallisolahti.

Muistomerkkin paljastusjuhllaisuudet olivat 10—11.7.1920. Tasavallan ensimmäinen presidentti K.J. Ståhlberg puolisoineen osallistui juhlaan, samoin hallituksen jäseniä ja sotaväen ylipäällikkö. Juhlayleisöä oli yli 16 000 henkeä.

Muistomerkkin onnistuneesta suunnittelusta kertoo se, että muutama vuosi sitten SAFA, Suomen arkkitehtien liitto, valitsi Napuen muistomerkkin valtakunnallisessa kilpailussa parhaiten toteutetuksi muistomerkiksi. Perusteluina oli maastoon sopivuus, sopiva luonnonmateriaali ja rauhallinen, vaikka asutuksen läheinen, sijainti.

Isonkyrön sankarimuistomerkki

Vapaussodan päätyttyä Isonkyrön kunnanvaltuusto 9.7.1918 asetti toimikunnan valmistelemaan vapaus-taisteluissa kaatuneille "hautapatsaslaite n. 20 000 mk maksava". Puheenjohtajaksi valittiin K. J. Vaismaa, jäseniksi Juha Erkkilä, Jaakko Korvola, J. Kiltilä ja K.

W. Lindström (Liesjoki) sekä varainkerääjät eri kyliin. Lisäksi hankkeessa toimi pankinjohtaja Eino Kontsas, jolla oli hyvät yhteydet merkin suunnittelijaksi valittuun Matti Visantiin Napuen patsaan suunnittelun ajoilta.

Valtaalan koulun 5-6. luokka retkellä Napuen patsaalla keväällä 1989. Kuva Matti Loukola.

Matti Visannin suunnittelema sankarihautausmaa-alue ja patsas paljastettiin 27.6.1923.

Patsaan luovutuspuheessa Eino Kontsas korosti sankareille pystytettyjen patsaiden merkitystä nyky- ja tuleville sukupolville. Sitten hän selosti patsaan symboliikkaa: Patsaan yläosan muodostaa karhu siksi, että vanhassa Kyrön sinetissä, millä Kyrön miehet vahvistivat Nuijasodan aikoina Kaarle Herttualle tekemänsä valituskirjelmän, on karhu kuvattuna.

Myös rovasti N. E. Vainio selosti patsaan symboliikkaa ottaessaan sen seurakunnan haltuun ja hoitoon. "Sillä samoin kuin karhu on vapautta rakastava ja samalla sellainen, ettei se hevillä muita ahdistaa, on

Etelä-Pohjanmaan kansakin sellaista. Se antaa rauhan muille, mutta jos sen kallista vapautta uhataan, on se aina valmis sitä puolustamaan, aina kuolamaankin saakka."

Rovasti Vainiolta on myös patsaan teksti:

SIUNATTU MUISTO SANKARIEN
VOITTIVAT MAALLE VAPAUDEN.

Talvi- ja jatkosotien jälkeen sankarihauta-alue graaniittiristeineen sai nykyisen muotonsa v. 1946.

Vapaussodassa kaatui 19, talvisodassa 82 ja jatkosodassa 134 miestä.

Matti Visannin muuta tuotantoa

Matti Visanti suunnitteli Kyrönpellon liiketalon Isonkyrön Tervajoelle 1920, ja Isonkyrön Säästöpankin vanhan toimitalon, joka valmistui v. 1927. Nykyisin talo on kunnankirjastona. Hänen monipuolisuuttaan kuvaa se, että hän suunnitteli myös vaakunoita. Isonkyrön kunnanvaakunan suunnitelma valmistui vuoden 1950 paikkeilla. Se on varmaankin yksi eniten painetuista ja laajimmalle levinneistä, hänen Isoonky-

röön liittyvistä töistään. Muistan kuulleen hänen suunnitelleen myös hautakiviä Isonkyrön hautausmaille.

Menneitten aikojen sankareita ja sotia ihannoivista muistomerkeistä tunnetuin lienee Jaakko Ilkan muummenti Ilmajoella. Samalla tavalla kiviä kalkkilaastilla yhteen muuraten on totutettu Suomen sodan muistomerkki Siikajoelle. Laihialla on myös hänen suunnittelemansa Napuen muistomerkki.

Matti Visannin kirjankuvitustöistä tulkoon tässä mainituksi Kalevala 1937, Kanteletar 1940, Seitsemän veljestä 1950. Hänen viimeinen suuri työnsä oli Ilmes-tyskirjan kuvittaminen.

Matti Loukola

Isonkyrön sankaripatsas. Kuva on otettu 27.6.1923, jolloin patsas paljastettiin.

Ensimmäinen Joulu

*He saapuvat Beethelmiin
nuo matkaajat kaksi,
matka oli rasittava,
odotuksessa ensimmäinen lapsi.
On kaupunki täynnä, tullaan ja mennään.*

*Liikkeellä Daavidin suku
pölyinen on Marian puku.
Etsii Joosef heille sijaa
Maria aasin kanssa odottaa.
Etkö vielä löytänyt tilaa?
Tuska jo minua raastaa.*

*Löytyi talli kaupungin laitamalta,
yksi seimi ilman juhtaa.
Sinne Josef nyt Marian johdattaa.
Tuska yltyy, katsoo lempein silmin aasi ja lammas,
sama osa on heillä, syntiinlankeemuksen tähden.
Lapsi on syntynyt, se on poika.*

*Oi Marian riemua,
kirkkaus täyttää majan.
Enkelten laulu kuuluu yli rajan.
Paimenten kedolle Herran kirkkaus loistaa.
On ensimmäinen Joulu.*

*Ei tiedä vielä maanmahtavat suuret
jo versoo Iisain juuret.
Uusi vesa kuivasta kannosta,
pian kaikuu viesti pelastavasta armosta,
aina maan ääriin saakka.*

Susanna

Nuijamiehet tuovat terveisiä Tukholman reissulta. Asialla Markku Pispa, Jouko Ala-Reini, Aarne Jaatinen ja Juha Waismaa.

Nuijasodan historiaan liittyviä kohteita Isossakyrössä

Vanha kirkko

Pyhän Katariinan messun jälkeen 25.11.1596 Kaarle Herttuan luota palanneiden pohjalaisten talonpoikien ja huovien välillä syntyi kahakka, jolla oli kauaskantoisia seurauksia.

Arviolta 1500 miehen vahvuinen sotaleiri kokoontui Kyrön kirkolle joulukuun alussa 1596. Täältä pääjoukko lähti Jaakko Ilkan johdolla joulukuun puolessa välissä 1596 Klaus Flemingiä vastaan. Varsinainen yhteenotto tapahtui Nokialla. Kahta pienempää osastoa johtivat Martti Tuomaala Lapualta ja Pentti Pouttu Ylistarosta.

Vouti Israel Laurinpojan kokoamana Kyrön kirkon juurelle kokoontui toistamiseen sotaleiri, jonka vahvuudeksi arvellaan noin 3000 miestä. Täältä lähdettiin helmikuun 23 päivänä toistamiseen Flemingin joukkoja vastaan. Varsinainen taistelu käytiin Ilmajoella, joka on saanut nimekseen: "Santavuoren taistelu".

Santavuoren taistelun jälkeen Fleming tuli sotajouk-

koineen Kyrön kirkolle mukanaan 500 vangiksi otettua talonpoikaa. Paikalle Fleming määräsi tulemaan myös Pohjanmaan papistoa ja 10 talonpoikaa jokaisesta pitäjästä. Paikalla oli Kyrön kirkkoherran lisäksi Lohtajan, Kokkolan, Pietarsaaren ja Vöyrin kirkkoherat ja 300 lähipitäjien talonpoikia. Talonpojat olivat teljettyinä kirkolla olleisiin kylmiin varastoihin. Fleming päästi heistä suurimman osan vapaaksi, otettuaan ensin uskollisuudenvakuutuksen kuninkaalle. Vain 17 vietiin Turun linnaan vangiksi.

Kontsaansaari

Tammikuun lopulla 1597 Kyrön kirkon kohdalla olevalla Kontsaansaarella mestattiin Nokian retkelle osallistuneista nuijapäälliköistä seuraavat: Jaakko Ilkka Ilmajoelta, Yrjänä Kontsas Isostakyröstä, Abraham Pernu Isostakyröstä, Pentti Piri Härmästä, Maunu Viinikka Kokkolasta ja Olavi Olavinpoika Niemelä

Lohtajalta. Kontsaansaaren nykyinen omistaja on maanviljelijä Yrjö Kontsas.

Pappila

Isonkyrön nuijasodan aikainen kirkkoherra Simo Johanneksenpoika Nurkka oli talonpoikien puolella. Santavuoren taistelun jälkeen Fleming joukkoineen mellasti täällä ja Simo Nurkka ryöstettiin puti puhtaaksi. Fleming pakotti muutamat talonpojat hajottamaan hampaillaan pappilan muuria ja syötti heillä heidän vapautuskirjeitään sakramenteina.

Gumse

Talonpoikien paikallisen päävastustajan nimismies Pietari Jaakonpoika Gumsen talon paikka. Gumse joutui lopulta pakenemaan Puolaan loppuiäkseen. Myöhemmin Kaarle Herttua armollisesti antoi Komsilan talon takaisin Pietari Gumsen pojalle. Paikalla on nykyisin Arvi Komsin 2-fooininkinen talo.

Nuijapäällikkö Prusi Niilonpoika Nabon talon paikka

Nuijapäällikkö Prusi Niilonpoika Nabo oli Kaarle Herttuan luona käyneen talonpoikaislähetystön mukana ja toimi alipäällikkönä Santavuoren taistelussa. Vietiin Santavuoren taistelun jälkeen poikiensa Prusin ja Simon kanssa Turun linnaan vangiksi. Kukaan heistä ei palaa kotiinsa ja Nabon talon tontti liitetään Raution taloon.

Nuijapäällikkö Perttu Palon talon paikka

Nuijapäällikkö Perttu Palo toimi Nokialla lipunkantajana. Vältti vangiksi joutumisen pakenemalla Pohjois-Pohjanmaalle. Siellä hän alkoi lietsomaan uutta kansannousua. Toimi Santavuoren taistelussa, mestattun Jaakko Ilkan vakanssilla. Vietiin taistelun jälkeen Turun linnaan. Palasi sieltä aikanaan viljelemään Suur-Palon maita.

Nuijapäällikkö Aabraham Pernun talon paikka

Nuijapäällikkö Aabraham Pernu toimi Nokian taistelussa alipäällikkönä. Hän joutui Aabraham Melkiorinpojan vangiksi ja mestattiin Kontsaansaarella tammikuun lopulla 1597. Paikalla on nykyisin Maija ja Matti Nivukosken komea 2-fooininkinen talo.

Nuijapäällikkö Yrjänä Kontsaan talon paikka.

Nuijapäällikkö Yrjänä Kontsas oli mukana talonpoikaislähetystössä, joka kävi Kaarle Herttuan puheilla Tukholmassa syksyllä 1596. Hän toimi Jaakko Ilkan rinnalla apulaispäällikkönä Nokian retkellä. Joutui Aabraham Melkiorinpojan vangiksi ja mestattiin

Kontsaansaarella tammikuun lopulla 1597. Nuijapäällikkö Yrjänä Kontsaan talon paikalla on nykyisin Auli ja Juhani Luoman talo.

Kaarle Herttuan luona käyneen talonpoikaislähetystön kyröläiset

Kaarle Herttuan luona käyneessä 30 pohjalaisen muodostamassa talonpoikaislähetystössä olivat mukana ainakin seuraavat Kyröläiset: Yrjänä Kontsas Palonkylän Penttalasta, Prusi Niilonpoika Nabo Napuelta, Esko Martinpoika Kujala Kuivilasta, Matti Frusti Hiiripellosta Vähästäkyröstä, Kreki Matinpoika Krekiälstä Vähästäkyröstä, Pentti Pouttu Ylistarosta.

Mukana heillä oli Kyrön kirkkoherra Simo Nurkan 29.6.1596 allekirjoittama todistus, että heidät on lähetetty oikealle asialle ja että talonpojat olivat kohtuuttoman linnaleirin vuoksi joutuneet niin puille paljaille, etteivät enää voineet kylvää peltojaan, vaan olivat pakotetut elättämään itseään petulla ja sianruoalla.

Pyhän Katariinan messu ja Kaarle Herttuan kohtalokkaat sanat

Pohjalaisten talonpoikien lähetystö joutui viipymään Tukholmassa useita kuukausia. Odotusta ei vastannut se, että Kaarle Herttua antoi 30. päivänä lokakuuta suojeluskirjeen, jossa talonpoikia vain kehoitettiin olemaan tottelematta Klaus Flemingin käskyjä.

Kaarle Herttuan ollessa marraskuun 3. päivänä lähdössä Tukholmasta Gripsholmaan, talonpojat tulivat vielä viimeisen kerran pyytämään muutamia lippukuntia sotaväkeä mukaansa tai valtuudet hankkia itselleen oikeutta keinolla millä hyvänsä.

Tällöin Herttua lausui kohtalokkaat sanansa:

"En voi antaa muuta neuvoa kuin hankkikaa rauha omalla kädellänne. Onhan teitä toki niin monta, että pystytte huovit päältänne karistamaan, ellette muuten, niin aidanseipäillä ja nuijilla. Puolustakaa te itseänne maalla, minä merta vartioitsen".

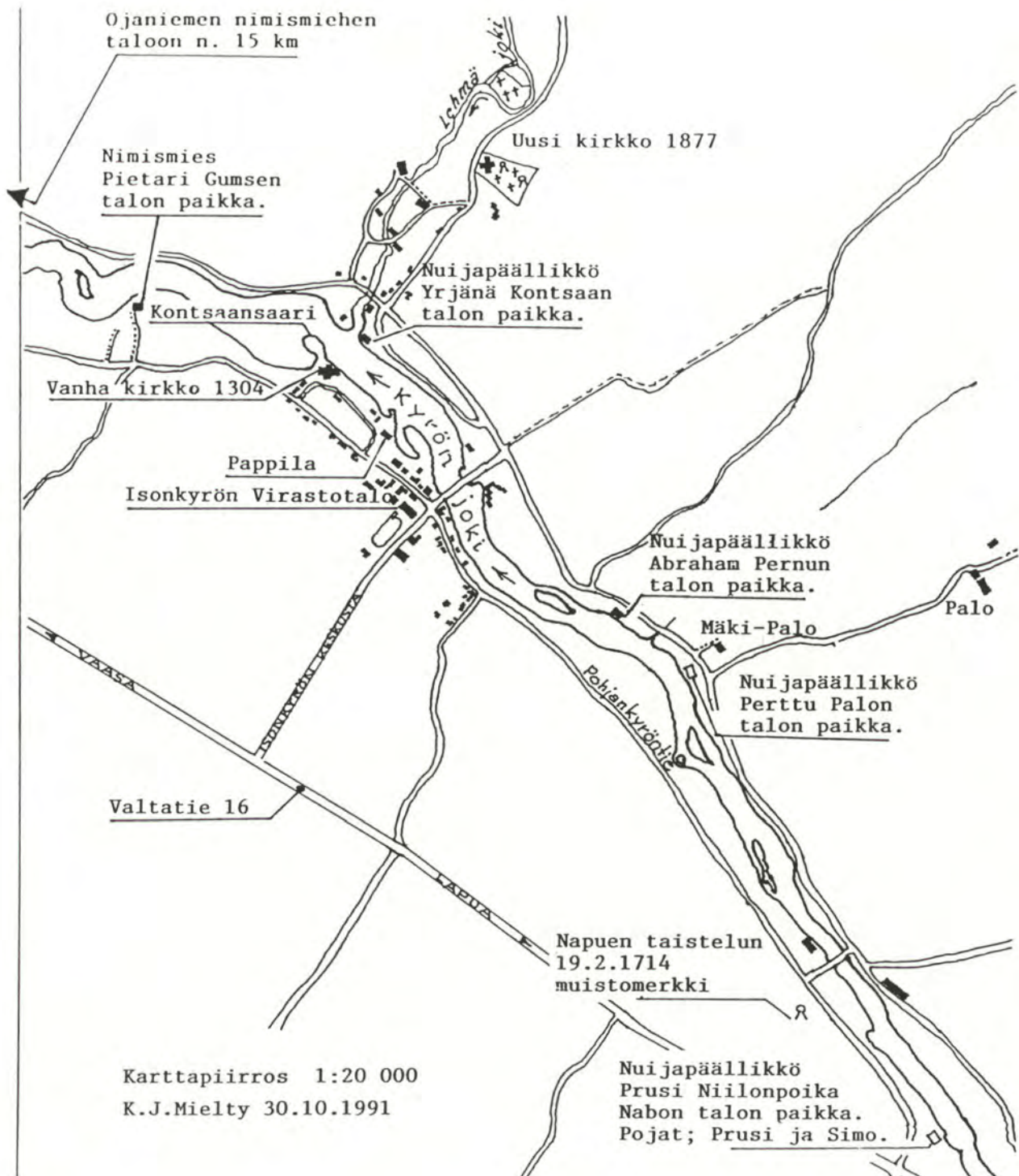
Tukholmassa olleet eteläpohjalaiset saapuivat Isonkyrön kirkolle marraskuun 25. päivänä 1596.

Isonkyrön kirkossa vietettiin silloin vanhaan katoliseen tapaan kuuluvaa Pyhän Katariinan messua. Vaikka oli arkipäivä, torstai, oli juhlan merkeissä koolla suuri joukko pitäjässä asuvia jalka- ja ratsumiehiä. Kaarle Herttuan kehoitusta muistaen kotiin palanneet edusmiehet sanoivat: "Tässä ovat nyt ne konnat, jotka meitä ovat suurella linnaleirillä rasittaneet". Härmäläinen Pentti Piri lisäsi tähän, että: "Olisi oikein, jos heidän sisälmyksensä kiskottaisiin ulos". Tällaisesta molemminpuolisesta suunsoitosta syntyi lopuksi kahakka, jolloin mm. eräs jalkamies sai iskuja kirveenhamarasta.

Sen jälkeen talonpoikien johtomiehille ja edustajille järjestettiin jonkinlainen juhlatilaisuus kirkon kohdalla Kyröjoen vastakkaisella rannalla sijaitsevaa Yrjänä Kontsaan taloon.

Kontsaasta Ojaniemeen vangiksi. Talonpoikien vapauttaminen. Ratsutilojen hävitys.

Kun talonpoikien edusmiehet olivat nauttineet Kont-

saan talossa tarjottuja antimia. Kallistelleet oluttuoppia ja ehkä vähän väkevääkin juomaa sisältäviä pika-reita. Kesken juominkien yllätti Pietari Gumsen ja Lauri Niilonpojan johtamat huovit ja jalkamiehet talonpojat ja kuljettivat heidät sidottuina Ojaniemen nimismiehen taloon Vähäänkyröön.

Kaarle Herttuan talonpojille antama suojeluskirje joutui sotaväen haltuun.

Nyt istahtivat vuorostaan huovit Ojaniemen olut-pöytänsä juhlimaan onnistunutta kaappausta.

Koko pitäjä oli kuitenkin nousemassa ratsumiehiä vastaan. Sydänyön aikana aseistetut talonpojat vapautuivat helposti johtajansa ja mikään mahti ei enää

voinut pidätellä taisteluhengen vyörymistä halki Suomen.

Raivostuneet nuijamiehet teurastivat kotihuovien "pääkannan" Pietari Gumsen karjan ja pistivät eläinten päät kielet ulosvedettyinä irvistelemään rikotuista ikkunoista. Huoneitten kattohirret sahattiin melkein poikki, että katto olisi romahtanut talonväen päälle heidän kotiin palattuun.

Ojaniemen nimismiehen virkatalo olisi poltettu, mutta kun samalla olisi palanut kaikki lähitalotkin, tyydyttiin ryöstämään koko nimismies Lauri Kreinpojan valtava omaisuus.

Kyröstä mentiin Mustasaaren Voitilaan, jossa pol-

tettiin tuhkaksi lainlukija Erkki Olavinpojan omistaman Lahnaasaaren kaikki rakennukset.

Mustasaaren Veikkaalassa poltettiin Lauri Niilonpojan talo ja Gabriel Paavalinpojan talo Vöyriellä ryöstettiin. Tällöin tuhoutui hänen hallussaan olleet veronkantoluettelot ja vuoden 1595 sakkoluettelo.

Ikkalaisten sota ja nuijapäälliköiden mestaus Kontsaansaarella

Eteläpohjalaisten alkuperäinen tarkoitus oli puolustaa ainoastaan omaa maakuntaansa Flemingin odotettua hyökkäystä vastaan. Hämeenkyröläisten ja satakuntalaisten talonpoikien kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen suunnitelmia muutettiin ja harkittiin, että hyökkäys on paras puolustus. Päätettiin nostattaa taisteluun talonpojat kautta Suomen. Suunnitelmien mukaan nuijamiesten pääjoukon oli kuljettava Hämeenkankaan talvitietä Ylä-Satakuntaan ja saatuaan sieltä lisävahvistusta suunnattava matkansa kohti Turkuja, missä Klaus Fleming olisi otettava vangiksi.

Rannikon ruotsalaispitäjät pysyivät nuijasodasta syrjässä. Kyröstä, Ilmajoelta ja Lapualta aseisiin tarttui ”joka ainoa mies”. Lisävoimia saatiin Kokkolasta ja Lohtajalta saakka. Isonkyrön kirkolle kokoontuneessa sotaleirissä lienee ollut koossa sodan alkuvaiheessa enintään 1500 miestä. Johtajaksi valittiin Jaakko Ilkka, jolla talonpojista oli eniten sotakokemusta. Hän oli juuri syksyllä päässyt karkaamaan Turun linnasta. Hänen lähimmäksi apulaispäälliköksi tuli Yrjänä Kontsas Isostakyröstä.

Pääjoukon lisäksi muodostettiin kaksi pienempää osastoa, joiden tehtävänä oli kerätä kulkureittinsä varrelta lisävoimia. Lapualaisen Martti Tuomaalan johtama noin 50 miehen vahvuinen osasto kulki halki erämaiden Rautalammille, Laukaasen ja Sysmään. Apulaispäällikkönä Tuomaalalla oli härmäläinen Pentti Piri.

Toista rantatietä pitkin kulkenutta pienempää joukkoa johti ylistarolainen Pentti Pouttu. Hän joutui vangiksi ja menehtyi Turun linnassa kurjuuteen.

Nuijamiesten pääjoukko lähti Jaakko Ilkan johdolla joulukuun puolessa välissä liikkeelle ja oli saman kuun 19. päivänä Jalasjärvellä. Kun ratsumies Maunu Martinpoika Peltoniemestä kieltäytyi Ilkkaa tottelemasta, hänet pistettiin armotta jään alle.

Nuijamiesten eri osastot kerääntyivät yhteen Ylöjärven pitäjän Keijärven kylässä. Joului- tai Tapaninpäivänä Ilkka siirsi leirinsä Nokialle. Hämeenlinnasta lähtivät Tapaninpäivänä nuijamiehiä vastaan Knuutti Kurki ja Iivari Tavast, kummallakin mukanaan noin 100 ratsumiestä.

Nuijasodan ensimmäinen varsinainen yhteenotto tapahtui sitten Tyrkkölän ja Taipaleen kylien välillä kohoavalla Kalmaanmäellä ja se päättyi talonpoikien voittoon.

Klaus Fleming tuli pääjoukkoineen joulukuun lopulla Pirkkalan kirkolle, joka on vastapäätä Nokian kartanoa ja Nuijamiesten leiriä. Vuoden 1596 viimeisenä päivänä Flemingin joukot hyökkäsivät nuijamiesten kimppuun. Taistelu tapahtui pääasiassa Nokian, Tyrkkölän ja Viholan kylien vainioilla ja kesti kahakointia aamusta iltaan. Tämä osoittaa, että talonpojat tekivät urhoollista vastarintaa.

Illan pimetessä Fleming lähetti Knuutti Kurjen ja Aabraham Melkiorinpojan nuijamiesten leiriin tarjoamaan sovintoa sillä ehdolla, että Jaakko Ilkka ja muut nuijapäälliköt luovutettaisiin seuraavana päivänä marskille. Kaikille muille luvattiin muka paluu koteihinsa ja vapaus linnaleiristä siihen saakka, kun kuningas valtakuntaan saavuttuaan ratkaisisi asian.

Suurin osa nuijamiehistä suostui marskin tarjoukseen. Kun Jaakko Ilkka huomasi nahkaansa kaupitel-tavan, hän ratsasti pakoon. Nuijamiehet käsittivät, että peli oli menetetty ja yrittivät pelastautua niin kuin parhaaksi näkivät.

Kun Fleming huomasi nuijamiesten pakoaiheet toimitti hän hälytyksen ja lähetti Akseli Kurjen, Antti Boijen ja Antti Laurinpojan ratsumiehet ajamaan heitä takaa. Useita satoja talonpoikia lyötiin kuoliaaksi, mutta monet välttivät kaamean kohtalon poikkeamalla tieltä metsään ja kulkemalla kiertoteitä kotiinsa.

Vouti Aabraham Melkiorinpojan johdolla saatiin tammikuun 9.—10. päivien vaiheilla vangituiksi useita nuijapäälliköitä. Tehtävän kerrotaan sujuneen helposti, koska tiet olivat ennakoita suljettu. Lähetetty kirjeviesti oli kiertänyt ympäri maakuntaa ja siinä kehoitettiin asettamaan vartioita teille ja poluille.

Vangitut päälliköt kuljetettiin Kyrön kirkolle. Täältä heidät oli aikomus kuljettaa Flemingin kuulusteltaviksi. Aabraham Melkiorinpoika ratkaisi kuitenkin asian toisin. Hän järjesti mahdollisesti jonkinlaisen kenttäoikeudenkäynnin, jonka päätöksellä vangitut tuomittiin kuolemaan.

Tuomiot pantiin toimeen tammikuun lopulla 1597 Kontsaansaarella Kyrön kirkon luona. Pyöveliksi pakoitettiin ilmajokinen Pentti Poso. Toimitus aloitettiin loukuttamalla jalat ja kädet tylpällä esineellä murskaksi. Sitten irroitettiin piilulla oikea käsi, joka oli noston aseena laillista esivaltaa vastaan. Viimeksi irroitettiin piulun iskulla pää. Mestattujen ruumiit kuljetettiin kukin kotipitäjiinsä nostettaviksi teilyörien päälle. Pää sijoitettiin ensimmäisen, käsi toisen ja ruumis kolmannen teilyöryn nenään.

Teloitus oli tapahtunut, kun Flemingin Tammerkoskella 29.1.1597 lähettämä ja kyröläisille osoitettu kirje saapui. Siinä Fleming kieltää mestaamasta Ilkkaa ja muita kapinan päämiehiä. Heidät oli kuljetettava vahvan vartion saattamana hänen kuulusteltavakseen. Käskyä ei enää voitu toteuttaa.

Uusi kansannousu

Kaarle Herttua oli asettanut Pohjanmaalle lokakuussa 1596 uuden voudin Israel Laurinpojan. Hänen tarkoituksenaan oli ryhtyä toteuttamaan Herttuan kuuluisaa ohjetta: ”karistakaa huovit omin voimin talonpoikien niskoilta”.

Israel Laurinpojan aloitteesta kutsuttiin maakuntakokous koolle Pietarsaaren tammikuun alkupäivinä 1597. Kokouksessa päätettiin lopettaa linnaleirin maksaminen Flemingin väelle ja nostattaa mies talosta kuukauden muona mukanaan turvaamaan maakunnan eteläraja.

Israel Laurinpoika ryhtyikin heti organisoimaan linnaleirivapautuksen aseelliseen puolustamiseen tähtäävää toimintaa. Israel Laurinpoika määräsi sotajoukon kokoontumispaikaksi Kyrön kirkon seudun.

Vanhan kirkon juurelle alkoi toistamiseen kokoontua nuijamiesten sotaleiri. Periaatteesta mies talosta pidettiin kiinni ja leiri täyttyi. Helmikuun puoliväliin mennessä sotajoukon vahvuus oli noussut vähintään 3000 mieheen.

Vouti Israel Laurinpoika oli ylipäällikkö. Limingasta kotoisin oleva Hannu Krankka tunnustettiin talonpoikaiseksi ylipäälliköksi. Kyröläinen Perttu Palo perimästään Jaakko Ilkan manttelin päällikkönä ja Lapuan nimismies Martti Tuomaala peri kyröläisen Yrjänä Kontsaan vakanssin.

Napuen kylän isäntä Prusi Niilonpoika Nabo toimi alipäällikkönä. Israel Laurinpoika hankki Oulun linnasta nuijamiehille joitakin tykkejä ja ampumatarvikkeita. Muonitusasiaa järjestettiin siten, että Vöyrin, Kyrön, Lapuan, Ilmajoen ja Laihian talonpoikien oli suoritettava 1 leiviskä elintarvikkeita talolta.

Kyrön sotaleiriin oli saatu tieto Klaus Flemingin ratsuväen lähestymisestä Kurikassa olevalta nuijamiesten etuvartiolta. Fleming oli helmikuun 18 päivänä 1597 saapunut Hämeenkyröön. Mukana hänellä oli 3 lipustoa ratsuväkeä, yhteensä noin 1500 miestä.

Santavuoren taistelu ja loppuselvytys Kyrön kirkolla

Kyrön sotaleiriin saatiin 23. helmikuuta tieto, että Fleming joukkoineen oli 22. helmikuuta saapunut Jalasjärvelle. Tällöin Israel Laurinpoika toimitti pikaisesti talonpoikaisjoukkojen katselmuksen ja luki tuollilla seisten muka Herttualta saamansa valtakirjan toimia ylipäällikkönä. Kehoitettuaan sitten talonpoikia tekemään huoveille urhoollista vastarintaa Israel Laurinpoika lähetti joukot liikkeelle.

Ilmajoen ja Isonkyrön väliselle metsätaipaleelle oli hakattu murros, jossa Flemingin joukot oli tarkoitus vastaanottaa. Nuijapäälliköiden keskuudessa syntyi kuitenkin uusi suunnitelma, jonka mukaan ratsumiehet oli yön aikana yllätettävä heidän omassa leirissään. Nuijamiehet luulivat Flemingin leirin olevan lähempänä kuin se todellisuudessa oli. Hannu Krankka kertoo myöhemmin, että koko matka juostiin, mutta siitä aamu ehti valjeta, ennenkuin päästiin perille.

Juoksusta väsyneiden talonpoikien edessä seisoivat kolme lipustoa verekissä voimissa olevia huoveja ja heidän keskellään vihattu marski Klaus Fleming.

Fleming lähetti sanansaattajansa varoittamaan talonpoikia heidän mielettömästä yrityksestään. Tällöin ainakin Vöyrin, Pietarsaaren ja Kokkolan ruotsalaiset pettivät yhteisen asian ja siirtyivät jouksujalkaa Flemingin puolelle.

Suomalaiset pysyivät nyt yksimielisinä ja ammuttuun ensin muutamia laukausia Oulun linnasta tuoduilla tykeillä, he vetäytyivät hiljalleen Ilmajoelle. Ilmajoella nuijamiehet kävivät toivottoman kamppailun sodankäyntiin harjaantunutta ratsuväkeä vastaan.

Santavuoren nimeen liitetyn taistelun tappioluvut eivät ole säilyneet jälkimaailmalle. Vangiksi otettujen määrän sanotaan olleen noin 500 miestä. Oletettavasti talonpoikia kaatui tuhatkunta. Heistä suurin osa haudattiin elonjääneiden talonpoikien toimesta Kapalan-kankaalle, johon jälkipolvet ovat pystyttäneet Santavuoren taistelun muistomerkin.

Loppuselvytyksen näyttämönä oli jo paljon nähnyt ja

kokenut Kyrön kirkon seutu. Santavuoren taistelun jälkeen Fleming marssitti armeijansa Kyröön. Mukanaan he kuljettivat ne viisisataa talonpoikaa, jotka oli otettu vangiksi. Heidät suljettiin Kyrön kirkolla oleviin kylmiin ulkorakennuksiin odottamaan lopullista tuomiotaan. Sitä ennen heitä ruuskittiin ja kenties jopa teloitettiin.

Fleming lähetti määräyksen jokaiseen Pohjanmaan pitäjään, että sieltä oli lähetettävä kirkkoherra ja kymmenen talonpoikaa kustakin pitäjästä Kyrön kirkolle. Kirkolle saapuikin 300 talonpoikaa lähiympäristön pitäjistä. Papisto oli paikalla Kyrön oma kirkkoherra Simo Johanneksenpoika Nurkka, Lohtajan kirkkoherra Eerik Jaakonpoika, Kokkolan kirkkoherra Kaarlo Eerikinpoika Sursill, Pietarsaaren kirkkoherra Eerik Johanneksenpoika Tenalensis ja Vöyrin kirkkoherra Jaakko Martinpoika Viloides.

Isonkyrön pappilassa Fleming miehineen aloitti melkoisen rähinän ja talonpoikien nöyryytyksen. Täällä marski määräsi, että jo haudatut nuijapäälliköiden ruumiit oli kaivettava ylös ja asetettava teilipyörien päälle sinne missä ne olivat alunperin olleet.

Talonpoikien puolella ollut Isonkyrön kirkkoherra Simo Nurkka ryöstettiin puti puhtaaksi.

Muutamat talonpojat pakotettiin repimään hampain tiiliä irti pappilan muurista Flemingin karjuessa vieressä: "Oletteko hampaillanne luvanneet hajoittaa maan tasalle Turun linnan, koettakaa nyt, kuinka helppoa on hajoittaa vähäinen muuri". Marski syöti talonpojille myös heidän hänelle antamiaan vapautuskirjeitä sanoen: "Ne saatte syödä sakramentiksi".

Purettuaan pahimmat vihansa talonpoikiin, Fleming päästi suurimman osan vangeista vapaaksi otettuaan heiltä ensin uskollisuudenvakuutuksen kuninkaalle.

Turkuun vangittuina kuljettiin seuraavat 17 talonpojat: Hannu Krankka Limingasta, Perttu Palo, Niilo Klemetinpoika, Prusi Niilonpoika, Simo Prusinpoika ja Prusi Prusinpoika Kyröstä, Esko Fransinpoika Ilmajoelta, Martti Tuomaala ja Niilo Klemetinpoika Lapualta, Tuomas Martikkala Nurmosta, Martti Louko Kauhavalta, Matti Heikinpoika, Eerik Jönsinpoika ja Heikki Mikonpoika Vöyriltä, Antti Hannunpoika, Lauri Pietarinpoika ja Matti Laurinpoika Kokkolasta.

Kyröstä Fleming suuntasi matkansa rantatietä pitkin kohti Turku. Maaliskuun 8. päivänä hän vielä Laväärtistä varoitti kirjallisesti koko Pohjanmaata pysymään kuninkaalle uskollisena. Talonpojat hän määräsi rangaistuksen uhalla palauttamaan Oulun linnaan takaisin Ilmajoen taistelussa olleet tykit ja maksamaan kuluttamansa ruudin.

Flemingin puolella ja talonpoikia vastaan ollut Kyrön nimismies Pietari Gumse joutui pakenemaan kuningas Sigismundin turviin Puolaan, jonne hän jäikin loppuiäkseen.

Isonkyrön Komsilan talo ja Mustasaaren Lahnasaa-ren talo joutui vähäksi aikaa vouti Augustinus Laurinpojan haltuun. Myöhemmin Kaarle Herttua armollisesti antoi Komsilan takaisin Pietari Gumsen pojalle.

Koonnut 29.—31.10.1991

K.J. Miely, Isonkyrö.

LÄHTEET

Etelä-Pohjanmaan historia, Armas Luukko
Nuijasota, Heikki Ylikangas

Marraskuun hämärään

syttyy kynttilä
luo valoa ja
kipinöi jouluun.

Valopiiri laajenee
kattaen kaamosajan.

Putoilee hiutaleita
pehmeästi,
metsäni ottaa ne vastaan
juhlaan pukeutuen.

Tulee jouluinen olo.

Joulu tulee —
tulee nöyränä ja hiljaa,
etsien maan hiljaisia.
Onko heitä?

Ajatus etenee —
majatalon kautta seimelle
Joulun Lapsen luo.

Salme Muilu

Jouluyönä

Kellot soivat
on syntynyt, Vapahtaja.

Joulurauhaa
keskelle sotien melskeen,
"miekat auroiksi".

Joulu —
lämmän läikähähdys,
valon ja rauhan juhla.

Jouluyönä tähtiniityt.
Jumalan puisto —
liekkimeri, ristit.

Soi jouluvirsi
aina uusi

Lapsi on syntynyt meille
Rakkauden ja Rauhan
Ruhtinas.

Salme Muilu

Joulu aatto

Kirkon kello 12 lyö
päättyy kiire, päättyy työ.
Joulurauha julistetaan
kaikki kansa kuunnelkaa
tätä rauhan sanomaa.

Työt tehty on, kaikki maassa hiljentyy.
Seisoo joulukuusi kauniin koristein.
Meille ylväänä juhlaa julistain.
Kynttilöiden valo lämmittää.

Päivä uusi alkava
Joulu rauhan mieleen toi
kaikkialla riemulaulu soi.
Nyt Joulu on, juhla verraton.
E.P.

Marras-joulu

Marraskuu:
Tienoo sumuun kietoutuu.
Alakulo sumun lailla
hüipii hiljaa pihamailla
sydämiin ihmisten
suruharsot heittäen.
Vettä tihkuu taiva, puu.
Marraskuu.

Joulukuu:
Toiveeniko toteutuu?
Taivas hiutaleita heittää,
lumen hohde tienoon peittää.
Surumieli raukenee,
sydän valoon aukenee.
Sädehtii jo joulupuu.
Joulukuu.

Annikki

Vuosi sinne ja tänne

Yksi vuosi sinne tai tänne ei paljoakaan heilauta isokyröläistä elämänmenoa.

Muutama tärkeä asia sentään tapahtui. Vanha kirkko täytti 687 vuotta. Nuijasodan alkamisesta on aikaa 395 vuotta.

Varon kotiseututaloksi muuttuneessa kaksifooninkisessa on katto päällä.

Isostakyröstä valittiin kansanedustaja lamasuomen kurssia peristämään.

Kuluneesta vuodesta kannattaa säilöä kestopuistiin yksi päivämäärä syyskuulta: 19.9.1991. Se on kaunis palindromi eli toimii samoin kuin sana saippuakauppias.

Nuorten Jukola juostiin Isossakyrössä, Ylipään maastossa.

Taisteluun

Isonkyrön ja isokyröläisten optiot eivät ole sen huonompia kuin muittenkaan tässä valtakunnassa. Vuosi 1991 oli Isossakyrössä peruskestävyyden hankkimisen aikaa.

Kunnan väkiluku lisääntyi edellisvuonna mukavasti. Kuluvalta on lupa odottaa vieläkin komeampia lukuja, sillä kuntaan on valmistunut uusia vuokra- asuntoja aivan eri tahtiin kuin romahduksen kokeneessa valtakunnassa muuten. Pian uusi saldo nähdään.

Kunnanvaltuutetut olivat käyttäneet vuoden alkaessa puolet meneillään olevasta valtakaudesta - vuoden lopussa jo kolme neljännessä. Kaikkien valtuustoehdokkaiksi pyrkivien on syytä vähintään tässä vaiheessa ryhdistäytyä. Valtuutettujen tietenkin täytyy tehdä edelleenkin hyviä päätöksiä, mutta tulevan vuoden syksyllä paikalliset ja vedenkuljettamat veret kiehautetaan kunnolla, kunnallisvaaleissa.

Ei valonnäyttäjäksi.

Kyröläinen humanisuus ei ollut kukkeimmillaan - ehkä kyröläisimmillään, kun seurakunnan luottamushenkilöt käsittelevät kirkkovaltuustossa heti vuoden alussa aloitteen pohjalta asiaa. Päätöstä suuntaan eikä toiseen ei tullut kun-

Aku Keltto valittiin suosituimmaksi isokyröläiseksi.

nassa vuoden mittaan muutenkaan. Parempi niin, mitä turhaan sitä pitäisi valonnäyttäjänä tässä maassa ollakaan.

Tammikuun puolivälissä henkäistiin yrittäjäpiireissä matkaan kehittämisrenkaat. Renkaat ovat yrittäjien omaehtoista ja itsekriittistä jatkoa mm. Iske-projektille.

Omahuolto

Terveystieteiden osastossa Isossakyrössä, kuten koko kuntainliitossa, astuttiin uuteen aikaan. Omahoitajajärjestelmään siirryttiin vuoden alussa, omalääkärit aloittivat vuoden loppupuolella.

Omahoitaja- tai lääkärijärjestelmä merkitsee sitä, että aina tai mahdollisimman usein sairasta olisi hoitamassa sama asiantuntija. Kuten käytäntö on osoittanut, on asiassa paljon puolia - hyviä ja huonoja.

Isossakyrössä valmistui uudet tilat hammashoitolalle. Paitisi olosuhteet myös itse asia, eli hammashuolto Isossakyrössä on juuri nyt hyvällä mallilla. Vaikka kolmannen hammaslääkärin virkaa ei ole ainakaan ensi vuonna tulossa, niin osapäiväisyyskin näyttää turvaavan hyvän ja nopean hammashuollon kaikille ikäryhmille kunnassa.

Ei tullut tietä

Kun vuoden merkittävintä tieuutista isokyröläisittäin miettii, nousee muistista kaksi asiaa. Toinen on insinöörien mestariteokseksi luokiteltu Ritaalan oikaisu. Tie joka on olemassa tien vuoksi sai pikipinnan päälle loppukesästä.

Tärkeämmäksi ja kyröläisittäin työvoitoksi voidaan kuitenkin kuitata valtatie 16:n pysymisen nykyisellä paikallaan. Armon vuonna 1991 syntyi valtatie viereen Isossakyrössä uusi bensiniin jakeluasema. Samanaikaisesti on rakentunut Välimäen asuntoalueen etelärinne, kuten myös Tolkin alue. Nämä kaikki asiat yhdessä merkitsevät sitä, että nyt Isonkyrön keskustaajama näkyy valtatielle - pimeässäkin. Lama teki hyvää tiehallituksen suunnitelmille.

Maria ja Robert Meixner konsertoivat koulukeskuksessa.

Koulut kuntoon

Kouluissa annetaan opetusta. Yllätys, yllätys.

Isokyröläisen koulumaailman murheenkryynit tiedetään. Mutta ensin ne paremmat. Kylkkälän koulun tilat remontteerattiin ehompaan kuntoon ja kiitosjuhliakin pidettiin.

Remonttilistalla seuraavana odotellut Valtaalan koulu on pantu paloiksi ja nyt sitä kursitaan uudelleen kokoon hieman laajennettuna. Työtä tehdään, osaksi talkoapuvoimin, mutta työtä tehdään. Matkassa kun oli monenlaisia mutkia ja terveisiä tässäkin asiassa lenteli aitoisokyröläiseen tapaan moneen suuntaan.

Pari ikuisuuskysymystäkin on listalla. Entinen naiskotiteollisuuskoulu, entinen käsi- ja teideteollisuusoppilaitos on entinen. Eli talo on likimain tyhjiillään, tyhjiillään ainakin talon alkuperäistä käyttötarkoitusta ajatellen. Kunnassa otetaan viisaita ehdotuksia vastaan.

Tyhjä on myös uuden Ikolan koulun tontti, vielä vuoden viimeisenäkin päivänä. Minkä vuoden?

Inkeri Saari sai ansiomerkin äitienpäivänä.

Oma edustaja

Menneen vuoden katsauksessa yhden kappaleen väärtti on kunnan oma uusi kansanedustaja. Rose-Marie Björkenheim teki sen mitä Kyrönmaan alueella on kauna odotettu ja toivottu. Ruusa-ilmio myös osoitti sen, että kaikista asioista ei tarvitse riidellä. Kun jotakin päätetään, niin siihen myös yksituumaisesti pystytään.

Tietenkään Ruusan läpimeno ei ollut pelkästään isokyröläisten ansiota.

Ruusan tärkeyden ja merkityksen Isollekyrölle ja koko lähiseudulle voimme vain itse mitata; Ruusalle on annettava asioita hoidettavaksi.

Pientä esimakua tuloksista on jo nähtävissä.

Suosituimmat

Eräälle toukokuuiselle viikonlopulle osui kaksi merkittävää, ei todellakaan perinteistä, paikallista tapahtumaa. Var-

Sakari Rintamäki ja hänen yrityksensä Johan valittiin Isonkyrön vuoden yritykseksi.

sin suosittuja sellaisia.

Kunta järjesti kierrätyspäivän. Pohjankyrön talolle sai kuskata omaa tavaraa, sen sai jättää sinne ja ottaa naapurin käytetyt kengät kainaloonsa poislähtiessään. Kierrätyspäivä oli kaikinpuolin onnistunut tapaus.

Saman päivän toisesta onnistuneesta tapahtumasta pisteet menevät naisille. Akkaan lenkkiä kierrettiin koleana keväänä lauantai-iltapäivänä niin mahdollomalla porukalla, että pakosta joulukuun aikoihin joutuu kysymään; miksei tilaisuuksia ole annettu muita?

Akkaan lenkin alle venytteli iso akkalauma.

Ne kukat

Käsityökeskusta suunnitellaan Isonkyröön. Se näyttää syntyvän.

Seurakunnan kappalainen Aku Keltto valittiin Isonkyrön suosituimmaksi henkilöksi paikallislehden järjestämässä kilpailussa.

Vieläkö muistatte, että tienristeyksissä Isossakyrössä oli maakunnan, no sanotaan että koko maan komeimmat kukkaistutukset.

Posti-telen miehet kaivoivat kesän ja syksyn kaapeleita keskustan teidenvarsilla. Nämä uusarkeologiset kaivaukset merkitsevät sitä, että pian maailma avautuu isokyröläisille ja taivaaseen tulee suora reitti. Keskustan kaava-alueen asukkaat saavat kaapelitelevisiion, kunhan pulittavat vielä pitkän jonon markkoja.

Isonkyrön seurakunta teki esittelyvideon, työn ääressä Pirkko Paloheimo ja Aarno Mäkiaho.

Pisteet kotiin

Puoli Isoakyröä näki kun Isonkyrön väkiluku lisääntyi puolella. Niin aktiivisia emme sentään olleet lisääntymään sen enempää kuin yhdeksi päiväksi. Isossakyrössä järjestetty Nuorten Jukola -suunnistustapahtuma alkusyksystä toi kunnata positiivisesti esille.

Maastossa kilpailupäivänä käytiin ankara taisto voitosta ja PoRa:n monilla muilla innokkailla vahvistama järjestelyporukka hoiti pisteet kotiin.

Isonkyrön kotiseutujuhlassa pääpuhetta piti tällä kertaa

Marjut Nikula ampui SM-kultaa ja SE-lukemat.

Tarmo Pukkila piti juhlapuheen Laurinpäiväjuhlassa.

Tarmo Pukkila, naapurikunnan poika ja nykyinen Tampereen yliopiston rehtori.

Kuntameteli

Kuntagallupista tiedettiin syntyvän meteliä jo ennen kuin edes kyselylomakkeet lähetettiin kuntalaisille. Saati sitten kun kyselyn tulokset julkistettiin.

Syksyn kuuma kirjauutus "Isonkyrön kuntagallupin lyhentämättömät tulokset" olisi tuonut kunnan kassaan varmasti hyvän kasan rahaa virka- ja luottamushenkilöitten virkistysrahastoon, jos vain olisi oikein oivallettu.

Tulokset julkistettiin tavalliseen tapaan, lehdistön kautta. Lehdissä uskallettiin jopa tuoda esiin sitä mitä vastauksiksi oli kirjoitettu. Siitähän se tuttu soppa taas kunnassa hautui. Kuka jos mitä niin miksi tässä?

Isossakyrössä järjestettiin Lions-järjestön piirikokous.

Ilmarille oma seura

Sakari Rintamäki Johaninsa kanssa valittiin Isonkyrön vuoden yrittäjäksi.

Samalla kellonlyömällä avattiin Orismalan kylälaisten yhteisen voiman näyte, oma kylätalo.

Kyröön oma ja ainut oltermannin mittainen mies on tietenkin Ilmari Turja. Ilmari täytti isokyröläisten ja koko kansakunnan iloksi 90-vuotta. Maamme kansalliskirjailijoit-ten suppeaan joukkoon ylennetty Turja muistaa pitää isokyröläiset arvossa arvaamattomassa. Kiitos siitä Ilmarille.

Ilmari Turjan kunniaksi perustetaan oma kunniseura, seuran puolesta oli puhumassa mm. lehdistöneuvos Mikko Pohtola.

Jorma Pulkkinen ja Sirpa Viljamaa arvuuttelivat Pohjankyrön messuilla.

Elokuvalla pinnalle

Loppusyksyn isokyröläinen julkisuustapahtuma oli Nuijasota- elokuvaprojekti. Isokyrö on elokuvahankkeen yksi keskeisimmistä paikoista. Elokuvan tuottaja Seppo Kankainen järjesti järjestyksessään toisen Nuijasota- retken Pohjantaalta päättäjien puheille. Jos ja kun, ehkä pikemminkin kun, elokuvahanke toteutuu, pääsee Isokyrö mukavasti elokuvan siivellä julkisuuteen.

Valtaalan koulu remontteerataan uuteen uskoon.

Isonkyrön kunnanvaltuuston puheenjohtajistossa istuvat Matti Rinta- Kohtamäki, Rose- Marie Björkenheim ja Jouko Ala-Reini.

Maaherra Tom Westergård vieraili syksyllä kunnassa, hän tutustui mm. Napuen taistelun muistomerkkiin.

Isossakyrössä järjestettiin kuntagallup. Aila Kumentola, Harri Mullola ja Leena Nykänen esittelivät kyselyn tuloksia.

Rose-Marie Björkenheim valittiin yli 10 000 äänen äänimäärällä eduskuntaan.

Ja kun urheilusta ei tässä katsauksessa ole paljoakaan puhuttu, voi lopuksi todeta kunnan pääseuran Kyrön Voiman vanhentuneen 80-vuotiaaksi. Vanhuksen tämän päivän nuorisotoiminta ei ole aivan träkunnossa, mutta teroittimet on jo haettu.

Vielä kun muistaa jokaista kuntalaista koskettavan pienen asian - veroäyri nousee Isossakyrössä - niin eipä sitten lapsille enää paljoakaan muuta tästä vuodesta jää kerrottavaksi.

KOLARIKORJAAMO - AUTOMAALAAMO

autokorjaamo
Mäkipaja Oy

ISOKYRÖ puh 964-713701

**KAIVINKONE
URAKOINTI
P. KUJALA KY**

Isokyrö puh. 713 263, 949/365 663
Kuljetus omalla lavetilla
kaikkia maanrakennusalan töitä.

**Rakennusliike
MARTTI HUHTAMÄKI**

61500 Isokyrö, puh. 964-713 455

- RAKENNUSURAKOINTIA
- ASUNTOTUOTANTOA

K Y R E K A

**KYRÖNMAAN
ERIKOISKALUSTE KY**

66440 TERVAJOKI, PUH. 961-785 611

HALPA-ANTTI

Palvelemme

ma-pe 10-18
la 9-14

Rantatie 34
61500 ISOKYRÖ
Puh. 964-713 696

MUNKIN KAUPPA

JA KASVIHUONE
66440 TERVAJOKI Puh. 961-785 088

KODINKONEHUOLTO Ky

Lastenkodinkatu 10

VAASA
klo 9—17

Puh.	174 513	174 505
kotiin	762 450	tai 168 179

Isonkyrön seurakunta

toivottaa Pohjankyrön kansalle
joulurauhaa ja onnea vuodelle 1992

"Menkäämme nyt Beetlehemiin
katsomaan sitä, mikä on tapahtunut
ja minkä Herra meille ilmoitti."

Lk 2:15

Valoisa Joulutalo

- stereot — videot — TV:t — pölynimurit
- kahvinkeittimet, ym. ym. edullisin hinnoin

KYRÖNMAAN SUURIN KORISTEVALAISIN VALIKOIMA

*Kiitämme asiakkaitamme miellyttävästä
yhteistyövuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Menestyksellistä Uutta Vuotta*

KURIKKA-PAINO KOMMANDIITTIYHTIÖ

PL 30, 61301 KURIKKA • Puh. 964-501116, 501117

Aloita kivitalon
suunnittelu yhdessä
ammattilaisen kanssa

**Lakeuden
Betoni Oy**

Hakalankuja 2, 66440 ISOKYRÖ, Puh. 964-471 3399

Sahaus
Terähuolto
Sahausneuvonta
JOKISUUN SAHURI

Mv. Juhani H. Luoma
61500 ISOKYRÖ
☎ (964) 713 062

LYMFA JA HIERONTAHOIDOT
KUNTOHOITAJA JA LYMFATERAPEUTTI
TEIJO NURMILAHTI
ajanvaraus ma—to puh. 785 334 Tervajoki

**TERVAJOEN
KELLO**

ARVI KUJALA Puh. 785 117

*Joulurauhaa ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

Valmet- ja MF-traktorien
huollot

KORJAAMO

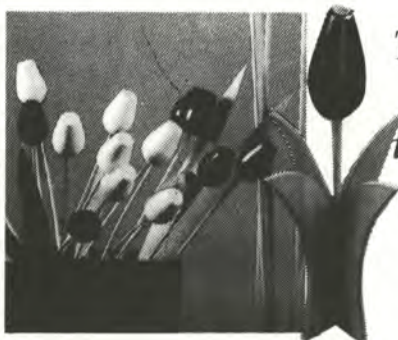
Heikki Maunuksela Ky

61550 ORISMALA. Valtaala ☎ 964-724 556.

*Levollista joulua
kaikelle kansalle*

*Joulu joutuu ja ihmisillä on hyvää tahtoa. Näin on myös
meillä Kansallispankin konttorissa. Niinpä haluamme
koko joukolla toivottaa kaikille paikkakuntalaisille oikein
levollista joulua ja mukavia asioita uudelle vuodelle!*

KANSALLISPANKIT
KYRÖNMAA

*Tyylikkääst
puu-
tulppaanit.*

*Tule itse
valitsemaan!*

JOHAN

15
vuotta

Isonkyrön Fysikaalinen Hoitolaitos

15
vuotta

Isokyrö puh. 713 467
Vähäkyrö puh. 784 598

- LÄMPÖHOIDOT
- HIERONNAT
- LÄÄK. VOIMISTELU
- VETOHOIDOT
- KYLMÄHOIDOT
- SÄHKÖKIPUHOIDOT

TEITÄ PALVELEVAT:
Lääk.voim. Juhani Kupari
Kuntohoitaja
Timo Pääkkönen
Hieroja Risto Hakorinta
Hieroja Eija Jokinen

Vähäskyrössä tilattavissa

- sauna + uima-allas
- solarium

Isosskyrössä valmistumassa:

- kuntosali +
uima-allas

☆ Hierontaa myös ilman
lääkärin lähetettä

E-P:N YRITYSPALVELUKESKUS OY

LÄÄKÄRIASEMA

MEDI CENTRA

YLEISLÄÄKÄRIT
ERIKOISLÄÄKÄRIT
TYÖTERVEYSHOITO
LABORATORIO-
TUTKIMUKSET

Ajanvaraus ja neuvonta

714 244 tai 961-121 217
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitos
61500 Isokyrö

*Nyt myös
Kyrönmaalla!*

Raimo Hakala ky

Kalkinlevityspalvelu

puh. 964-724 120, autoon 949-266 476

Isonkyrön Betoni Oy

66440 Tervajoki puh. 961-785 133, 785 137

*Hyvää Joulua
ja Onnea Vuodelle
1992*

KYRÖNTORI ISOKYRÖ
☎ 714100

ONNISTUNUT REMONTTI ALKAA
ERIKOISLIIKKEESTÄ.
KYRÖNMAALLA TEITÄ NEUVOO
JA PALVELEE

**KYRÖNMAAN
Tapetti ja Maalitarvike**

p.961-785 699 TERVAJOKI

ETELÄ- POHJANMAAN YRITYS- PALVELU- KESKUS OY

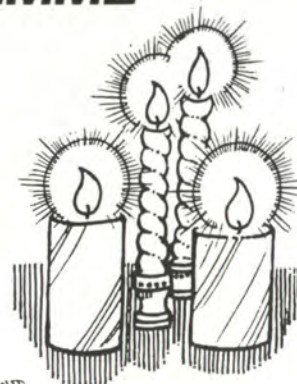
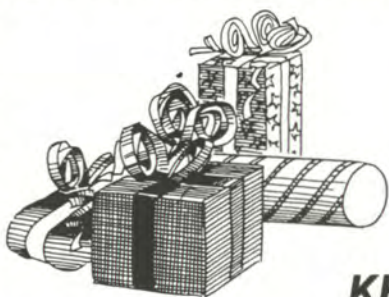
- *TUTKIMUS*
- *KOULUTUS*
- *KONSULTOINTI*
- *NEUVONTA*

61500 ISOKYRÖ, puh. 964 - 714 244

**KIITÄMME OHIKIITÄNEESTÄ VUODESTA
JA TOIVOTAMME ASIAKKAILLEMME
JA LIIKETUTTAVILLEMME**

**HYVÄÄ JOULUA
JA ONNELLISTA
UUTTA
VUOTTA**

**KETTULAN
KAUPPAHUONE JA HENKILÖKUNTA**

K

- täytesora
- eristyshiekka
- kantavat kerrokset
- **salaojasora**
- tiesora 0-10 mm,
0-25 mm ja 0-40 mm
- **MYÖS KALLIOMURSKELAJIKKEET**
- 0-18 mm, 0-35 mm ja 0-65 mm
- 0—12 mm kalliomurske

Tilaukset osakkailta: Lasse Pollari puh. 713 598 auto-
puh. 949364598; Martti Ristiluoma puh. 713 355,
949362755; Jorma Ristiluoma puh. 713 032,
949261032; Risto Kuuttila puh. 713 161, 949266234;
Heikki Kujala puh. 724 593, 94040/61643; Matti Kukila
puh. 724 674; Raimo Hakala puh. 724 120, 949266476;
Arvo Tarkkanen puh. 785 080, 949369721; Paavo Kuja-
la puh. 713 263, 949365663.

**ISONKYRÖN
KULJETUS OY**
Puh. 949 268 333

Kyrönhovi Ky

☎ 713 479 Isokyrö

Hyvätuulisten
ihmisten seurustelu pub.

KYRÖNMAAN JÄTEHUOLTO

ERKKI MULLOLA

Puh. 713 435 Takstiautoon 949-261 435
Kuorma-auto 949-363 635

Online LOTTO

**Nyt voit pelata Lottoa vielä
lauantaihin klo 20.00 asti!**

Tervetuloa pelaamaan!

Avoinna: Ma-to 8.00—23.00
Pe 8.00—02.00
La 10.00—02.00
Su 12.00—23.00

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta
Vuotta 1992*

**Tervajoen
Kiviveistämö Oy**

puh. 961-785 248
fax 961-785 848

**Radiot—TV—Stereot—Videot
Kodinkoneet ja valaisimet
vähällä rahalla Laihialta**

Lahdenmaan Radio ja TV

Laihia — puh. 770 443

RADIO- JA TV-HUOLTO sekä muu sähkölaitehuolto

KYRÖNMAAN ELEKTRONIIKKA

Juhani Kujala

Jussintie, 61500 ISOKYRÖ
Puh. 964-4713 491, autopuh. 9400-560 411

- **LELUT**
- **LAHJAT**

.....

Leenan Lelu ja Lahja

61500 ISOKYRÖ puh. 713 737
66400 LAIHIA puh. 772 150

Valtuutettu Massey Ferguson huoltokorjaamo.

ESAN PAJA Ky

Lehmäjoki puh. 724 340,
autoradiopuh. 949363834

*Hyvää Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta*

SAASTOPANKKI
MIKANA AUTTAMASSA

 **ETELÄ-POHJANMAAN
SÄÄSTÖPANKKI**

**LASTUAVAAN TYÖSTÖÖN
LIITTYVÄÄ UUDEN AUTOMAATIO-
SUKUPOLVEN TUOTANTO-
TEKNIKKAA ASIAKKAIDEN
TARPEIDEN MUKAAN**

- erikoistyöstökoneita
- sorviportaalirobotteja
- kappaleenkäsittelyrobotteja
- kiinnittimiä
- kokonaisjärjestelmiä (FMS, FMM)

PLANTOOL

61500 Isokyrö
puh. (964) 713 516
telefax (964) 713 851
telex 72225 ptool sf

*Rautiasta
Kaikki*

*Kiittäen asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta
toivotamme
Rauhallista Joulua
ja
Hyvää Uutta Vuotta*

RAUTIA
BUCKMAN & MULLOLA

61500 ISOKYRÖ, Puh. 964-713 362

**Kiitos kuluneesta
vuodesta ja
Onnea vuodelle 1992**

*toivottaa
Parturi-Kampaamot*

**MELANEN RAIJA
RÄSÄNEN LEENA
LATVAKOSKI EIJA
HUHTALA ANNE
TERÄVÄINEN TARJA
PERKIÖ MARJATTA
LEHTONEN RAILI
LEHTIÖ AILA
HANNU MAARIT**

*Hyvästä yhteistyöstä kiittäen
sekä menestyksellistä
Uutta Vuotta toivottaen:*

TOIKAN TILIPALVELU

Sirpa Toikka

A-ryhmän urakointia

TOIKAN SÄHKÖTYÖ

66440 Tervajoki
puh. 785 410, auto 949-364 160
Telefax 961-785 695

TERVAJOEN AUTOHUOLTO

FORD-HUOLTO
HEIKKILÄ & TAMPSI

Puh. 961/785 626

KYRÖNPAINO
66440 TERVAJOKI ☎ (961) 785 482

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

T.V. KONTTURI

K-lähikauppa Valtaala

-PALVELEMME MYÖS TAVARAIN KOTIINKULJETUKSELLE
-SOITTELLAAN

puh. 724 502

T:MI METALLITYÖ NYSSÖ

Tervajoki 785381

- KOTISIIVOUKSET
- LATTIOIDEN
PERUSPESUT
JA VAHAUKSET
- IKKUNOIDEN
PESU
- RAKENNUS- JA
REMONTTI-
SIIVOUKSET
- KOKOLATTIA-
MATTOJEN PESU

siivouspalvelu
•KAR-TAM•
61500 ISOKYRÖ ☎ 964-471 3376, 949-266598

URHEILU ERÄTULI ky

Pauli Suorauha
☎ 964-713 201

Keskuskatu 2,
61500 Isokyrö

Subarna

Heli Suorauha
☎ 713 201

kemikallio
61500 Isokyrö

A & J. Uusihaka

Kaivinkone urakointia
Kivien porausta ja ammuntaa
Kivien- ja maansiirtoa
Turve ja ruokamullan kotiin kuljetus

Tervajoki 725 166, 785 701, 949-263 942
949-266 642

☐ VARAOSAT TERVAJOELTA ☐

KYRÖN

AUTO-OSAT KY

TERVAJOKI ☎ Huolto 961-785 461
Varaosat 961-785 462

Ark. 8.30-17
Per. 8.30-18
Lau. 8.30-13

- varaosta
- autotarvikkeet
- renkaat
- akut
- öljyt
- työkalut

TOYOTA-HUOLTO TERVAJOELTA

KYRÖN

AUTO-OSAT KY

TERVAJOKI ☎ Huolto 961-785 462
Varaosat 961-785 461

- huollot
 - korjaukset
 - säädöt
 - rengastyöt
- NYKYAIKAISIN ERIKOISLAITTEIN

Ark.
klo 8—16

UUDISRAKENTAMISTA, PERUSKORJAUSTA,
SUUNNITTELUA

Rakennuspalvelu

P. HAAPOJA KY

61500 ISOKYRÖ puh. 964-713 477 tai 949-364 895

Auto- ja Konekorjaamo
H & J & S LEHTONEN

Puh. 713 268

HALPA-AITTA

Ylistaro, puh. 740 295
Kokoperheen tavaratalo

**K-VALINTA
HATTUNEN**

ISOKYRÖ PUH. 713 190

**KIRJANPITOTOIMISTO
ALLI KOSKINEN**

Puh. 713 672

TAKSI / INVA

MARKKU ALANEN

VÄHÄKYRÖ TERVAJOKI

P. 785 063

AUTO

949-662 044

**RAKENNUSLIIKE
R. LIDMAN OY**

Myllymäentie 26, 66400 Laihia
Fax ja puh. 771 414
autopuh. 949 363 355

*Hyvää Joulua
Onnea vuodelle 1992*

P. SAARI OY

ISOKYRÖ puh. 713 344

Kodinkone- Radio ja TV-talo
**Isonkyrön
Konepiste Ky**

Asko Pollari Isokyrö, puh. 713 416

Hyvää Joulua!

Ylistaron Painopalvelu

Ylistaro Kylänpää puh./fax (964) 473 2209

*Hyvää Joulua &
Onnellista Uutta Vuotta*

**ISONKYRÖN RAVINTOLA
LOUHI KY**

Puh. 713 411

KAUNEUS JA JALKAHOITOLA

HENRIIKKA

Lukkarinmäentie 61500 ISOKYRÖ puh. 713880

**KYRÖN
RADIO JA TV**
Isokyrö ☎ 713 929

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

DIESELKORJAAMO
V. KUJALA

ISOKYRÖ 61500 KP 4 PUH. 964-724 561

Rakennusyhtymä MÄKI & JOKINEN

Rivitalo- ja
pientalourakointia
urakalla ja laskuun.

Puh. 785 498 — 713 682

- Lattioiden hoito
- Mattojen ja tuolien pesut

M PAULARANTA KY
SIIVOUSPALVELU

Puh. 964-4724 448 Autop. 949-661 448

Kuvaukset ja alan tarvikkeet
Valokuvausliikkeet

K.J. Mielty Ky

Isokyrö - puh. 964-713 248
Tervajoki - puh. 961-785 441

**POHJANKYRÖN
MAANRAKENNUS**

61500 ISOKYRÖ puh. 964-713 723, autop. 949-369 513

**LOUHINTAA, KAIVUA JA
KUNNALLISTEKNIKKAA**

Hyvää Joulua

**POHJANKYRÖN
AUTO KY**

964-713 720

61500 ISOKYRÖ

Yritämme edelleenkin hoitaa sovitut kuljetukset ja työtehtävät luottamuksella ja ammattitaidolla.

Pienestä paljon työtä vaativasta aina raskaisiin nosturia vaativiin siirtoihin.

V. IKOLA

ISOKYRÖ

puh. 713 078

autop. 949-267 699

949-268 418

ISONKYRÖN
Kenkä
Eila Ollila Terttu Latvala
Isokyrö puh. 713405

Terttu ja Eila kiittävät asiakkaitaan
kuluneesta vuodesta ja toivottavat

**Rauhallista Joulua ja
Onnekasta
Uutta Vuotta!**

**Lehtosen Kukka ja
Hautauspalvelu**

om. Pertti ja Marjatta Lehtonen

61500 ISOKYRÖ PUH. 964-713 884
KOTI PUH. 964-713 728
AUTO PUH. 949-268 205

VARAUDU YLLÄTTÄVIIN TILANTEISIIN!

**KÄYTÄ LÄHIVAKUUTUKSEN KOTIKENTTÄ-
ETUA HYVÄKSESI**
**PAIKALLINEN — VAIHTOEHDOSTA
PAREMPI**
VAKUUTUKSET KYRÖÖSTÄ — TOTTAKAI

 **KYRÖNMAAN
LÄHIVAKUUTUS**

Isokyrö 964/713315
Laihia 961/770540

*Kiittäen asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta
toivotamme
Rauhallista Joulua
ja
Hyvää Uutta Vuotta*

SYSTEM LAHTI OY

61560 ORISBERG
PUH. (964) 725037, auto 949 362 437
FAX 725038

Karoliini

ISOKYRÖ NAPUE

PUH. 964-724 500

**KYLÄKAUPPA
LEPPILÄHTI**

ORISMALA Puh. 964-724 536

**Akkaansillan
Kauppakulma**

P. 724 501

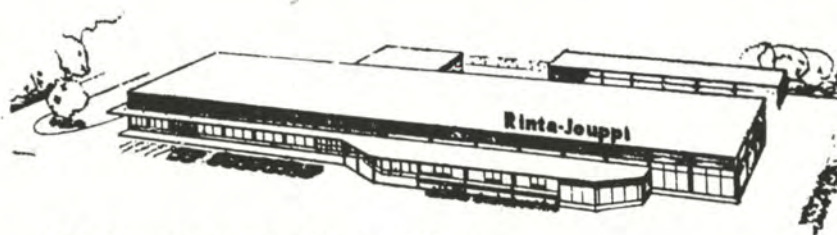

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

Pohjankyrö
-lehti

*KIITÄMME KULUNEESTA VUODESTA JA
TOIVOTAMME JOULURAUHAA SEKÄ
ONNEA VUODELLE 1992*

Rinta-Joupin Autoliike
66440 Tervajoki Puh. (961) 785 142

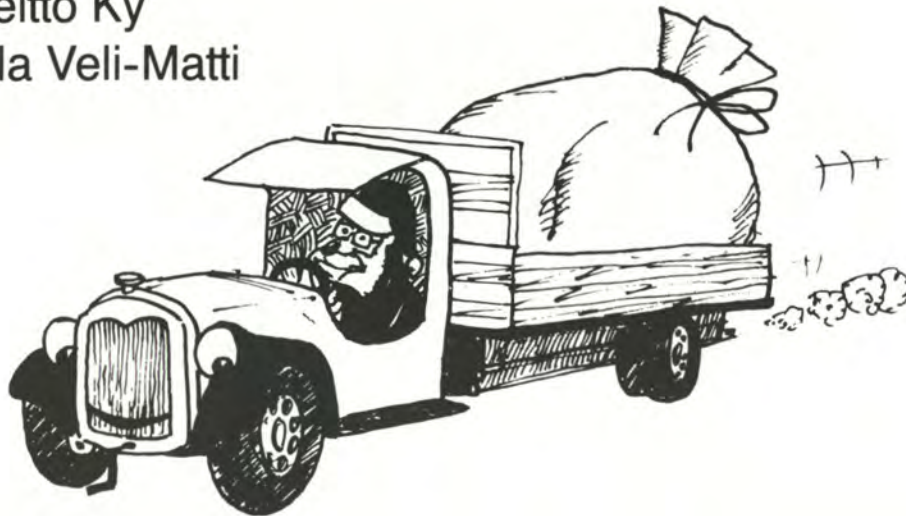
TOYOTA

Syväää Joulua

TOIVOTTAAN ISONKYRÖN KUORMA-AUTOILIJAT

Eerola Jukka
Erkkilä Pekka Oy
Erkkilä Markku & Seppo Oy
Havina Jorma
Ikola Veikko
Kuivila Eero
Kujala Erkki
Kuljetus J. Kujala Ky
Kukila Jarmo
Kyrönmaan Hinauspalvelu
Laine Erkki
Laine Heikki
Markko Helge
Markko Heikki
Mullola Erkki
K. Keltto Ky
Kukila Veli-Matti

Rauhala Mauno
Riihimäki Heikki Ky
Riihimäki Väinö Ky
Riihimäki Kalevi
Rinta-Koski Elmer
Saukko Juhani
Sillanpää Esko
Suomela Antti
Suomela Jorma
Torpisto Jyrki
Ylinen Lauri Ky

KYRÖNMAAN NÄKÖ OY

LAIHIA:
Puh. 961-771 161
Ark. 17—19
TERVAJOKI:
Puh. 961-785 440
Ark. 9—17, la 9—13

KYRÖNMAAN TILITOIMISTO

Puh. 713 526

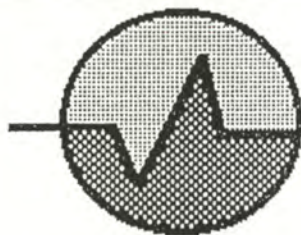
Isonkyrön KUKKA JA LAHJA

Isokyrö puh. 714 200

LEHMÄJOEN HUOLTO & BAARI KY

Veljekset Mäkynen

Puh. (964) 724 286

KUNTOHOITO

T. YLI-JASKARI
Lukkarinmäentie 11 61500 ISOKYRÖ
puh. 47 13 715

★ FYSIKAALISET HOIDOT
★ HIERONTAPALVELU

★ VESIHIERONTA-POREALLAS
★ SOLARIUM

Kiittäen kuluneesta
vuodesta
Toivotamme
asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

**Isonkyrön S-MARKET
ja Leipomo**

- ISOKYRÖ

MA—PE..... 7.00—20.00
LA..... 8.00—16.00
SU..... 10.00—18.00

HUOLTOASEMA

RITVA MÄENPÄÄ KY
ISOKYRÖ ☎ 471 3205

**Bobcat-urakointia
maansiirrot
kaivuutyöt
piha- ja puutarhatyöt**

KYRÖNMAAN SAMMUTIN- HUOLTO KY

Sisäasianministeriön
hyväksymä
sammutinhuolto
- myynti
- täyte ja tarkastukset

ISOKYRÖ
Puh. 713 840

URAKOINTIA
Kyrönmaan Kiinteistökonepalvelu Ky
01500 Isokyrö, puh. (964) 713 833, 713 840

 Husqvarna

ompelukoneet ja saumurit
myynti — huolto — kotiesittelyt

TMI OLLI POUTTU

ISOKYRÖ

964-713 652

**REHELLISESTI — TURVALLISESTI
— EDULLISESTI**

Mukavasti bussilla.
Soitellaan 724 217 —

T. KANGAS

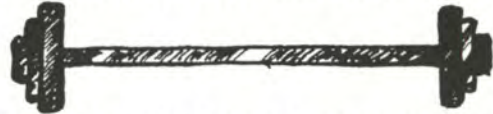
*Syväää Joulua
ja*

Onnellista Uutta Vuotta

POLYNO Oy

Tervajoki puh. 785 297

KUN LIIKKUU PALJON
JA VÄLTÄÄ RASVAA
EI ALA MAHAKAAN KASVAA

KUNTOA, VOIMAA, TERVEYTTÄ

**KYRÖNMAAN
POWER CLUB**

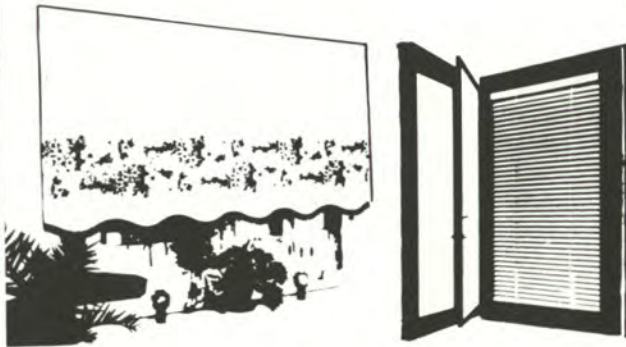
Helena kiittää
asiakkaitaan
kuluneesta vuodesta
ja toivottaa

**Rauhaisaa Joulua ja
Onnea Uudelle Vuodelle!**

LEHMÄJOEN KAUPPA

PUH. (964) 724 218

**Rullaverhot, sälekaihtimet
Isoäidin verhotangot
Pystylamelli verhot,
taite- ja paljeovet**

**KALLION
KAIHDIN**

Puh. 961-110 115, VÖYRINKATU 14

*Mä kaivan,
kuorman ja kuljetan
samalla vanhalla kalustolla*

**JOULUA
JA VUATTA**

Jorma Ristiluoma

Kiitämme kuluneesta vuodesta, toivotamme
RAUHALLISTA JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!

- VALINTA MÄKINEN

61550 ORISMALA Puh. 724 580

Maatalous

NOROLAMPI Ky

Tervajoki

785023

Toivottaa: Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Joulurauhaa ja Hyvää Uutta Vuotta

JYLLINKOSKEN SÄHKÖ OY

ISOSSAKYRÖSSÄ

Piiriesimies A.VIRTA puh. 713 142

PÄÄKONTTORI KURIKKA puh. 455 0111

HYVÄÄ JA RAUHALLISTA JOULUA

Maatalous
MATTI PAASI

MYYMÄLÄ JA VILJAVARASTO

ORISMALA PUH. 724 588

Hyvää Joulua ja Rauhaisaa Vuotta 1992

toivottavat
Isonkyrön kunnan-
viraston tontut

*Hyvää Joulua
Onnellista Uutta Vuotta!*

**JOULUPUKKI EI EHDI KIIREILTÄÄN ASIOIDA PANKISSA.
TÄSSÄ PUKILTA VINKKI. HANKI KOTIISI OP-LINKKI.**

OTA YHTEYS.

ϕ KYRÖNMAAN OSUUSPANKKI